

Dijital Çağda Devletin Duygusal Yönetimi: Yapay Zekâ ile Siyasal Süreçlerin Dönüşümü

Abdullah Turan¹

Özet

Dijital çağda siyasal alan, duyguların kendiliğinden oluştuğu bir kamusal tartışma zemini olmaktan çıkarak; algoritmik olarak ölçülen, sınıflandırılan ve yönlendirilen bir yönetsel alana dönüşmektedir. Bu çalışma, yapay zekânın duyguları etkileme ve yönlendirme kapasitesinin siyasal alanda nasıl bir güç aracına dönüştüğünü ve bu dönüşümün demokratik rekabet ile devletin rolü üzerinde nasıl bir yeniden değerlendirme ihtiyacı doğurduğunu tartışmaktadır. Dijital çağda yapay zekâ, seçim kampanyalarında seçmen davranışlarını analiz eden, kişiselleştirilmiş siyasal mesajlar üreten ve kampanya stratejilerini optimize eden bir araç olmanın ötesine geçerek, siyasal iletişim ve kamu yönetimi süreçlerinde duygusal yönlendirme kapasitesi yüksek bir teknolojiye dönüşmüştür. Bu durum bir yandan siyasal karar alma süreçlerinde veri temelli etkinliği artırırken; diğer yandan manipülasyon, spekülasyon içerik üretimi ve asimetric rekabet avantajları yoluyla demokratik eşitlik ve siyasal adalet açısından riskler üretmektedir. Çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde literatür taraması ve güncel siyasal pratiklere ilişkin örnek olay analizlerine dayanmaktadır. Bulgular, yapay zekâ temelli duygusal yönlendirme mekanizmalarının siyasal iletişimde ikna kapasitesini güçlendirdiğini; ancak aynı zamanda demokratik rekabetin yapısını dönüştürerek hesap verebilirlik, şeffaflık ve etik sorumluluk sorunlarını derinleştirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak yapay zekâ, siyasal alanda yalnızca stratejik bir araç olarak değil; sınırlandırılması, denetlenmesi ve kamusal politika çerçevesinde düzenlenmesi gereken bir yönetim alanı olarak ele alınmalıdır.

1 Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Ortaköy Meslek Yüksekokulu, aturan40@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-2743-6798

1. Giriş

Dijitalleşme süreci, çalışma hayatından siyasal alana kadar uzanan geniş bir etki alanı yaratarak duyguların üretimi, dolaşımı ve yönlendirilme biçimlerini köklü biçimde dönüştürmüştür. Özellikle yapay zekâ temelli teknolojiler, bireylerin duygusal tepkilerini analiz edebilme, öngörebilme ve bu tepkiler üzerinden siyasal tercihleri etkileme kapasitesiyle siyasal iletişim ve devlet yönetimi süreçlerinde giderek daha merkezi bir rol üstlenmektedir. Günümüzde siyasal aktörler, seçim kampanyalarından kamu yönetimine kadar birçok alanda yapay zekâyı seçmen davranışlarını öngörme, ikna süreçlerini optimize etme ve yönetsel kararları destekleme amacıyla kullanmaktadır.

Ancak bu gelişmeler, yalnızca teknik bir yenilik olarak değerlendirilemez. Yapay zekânın duygusal yönlendirme kapasitesi, siyasal alanın işleyişine doğrudan etki etmekte; demokratik rekabetin eşitlikçi yapısı, siyasal temsil ilişkileri ve kamusal güven açısından yeni tartışmalar doğurmaktadır. Duyguların veri temelli analizlere konu edilmesi ve kişiselleştirilmiş mesaj stratejileriyle hedeflenmesi, siyasal iletişimin niteliğini değiştirmekte ve kamusal tartışma alanını yeniden yapılandırmaktadır. Bu dönüşüm, demokratik rekabetin doğasını yeniden şekillendirirken, “bir çalışma organizasyonu olan” devletin teknoloji karşısındaki konumunun ve politika yapım süreçlerinin yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Literatürde yapay zekâ, siyasal iletişim ve dijital propaganda üzerine yapılan çalışmalar giderek artmakla birlikte, yapay zekânın duyguları etkileme ve yönlendirme işlevi üzerinden siyasal güç ilişkilerini, demokratik rekabeti ve devletin dönüşen rolünü birlikte ele alan bütüncül yaklaşımlar sınırlı kalmaktadır (Abdalla, 2022; Demirci, 2025; Gençay, 2025a; Green, 2021; Jungherr vd., 2025; Kuziemski ve Misuraca, 2020; Parinandi vd., 2024). Mevcut çalışmalar çoğunlukla teknik kapasitelere, veri analitiğine veya seçim kampanyalarındaki etkilerine odaklanmakta; yapay zekânın demokratik rekabetin eşitlikçi yapısını nasıl dönüştürdüğü, siyasal aktörler arasında asimetrik avantajlar üretip üretmediği ve devletin bu süreçte düzenleyici mi yoksa kullanıcı mı olduğu yeterince tartışılmamaktadır. Bu durum, yapay zekânın yalnızca teknik bir araç değil, aynı zamanda siyasal alanı yeniden yapılandırma kapasitesine sahip bir yönetsel güç olarak değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yapay zekânın duyguları analiz etme ve yönlendirme kapasitesinin siyasal alanda nasıl bir güç mekanizmasına dönüştüğünü ortaya koymak; bu dönüşümün demokratik rekabet, devletin dönüşen rolü ve politika yapım süreçleri üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde literatür taraması ve güncel siyasal pratiklere ilişkin örnek olay analizlerine dayanmaktadır. Araştırmanın temel kısıtı, yapay zekâ

uygulamalarının hızla değişen ve büyük ölçüde kapalı sistemler üzerinden ilerleyen bir yapıya sahip olması nedeniyle ampirik veriye erişimin sınırlı olmasıdır. Ayrıca, çalışmada yer verilen örnekler belirli ülke ve uygulamalarla sınırlı olup genelleme iddiası taşımamaktadır.

Bu doğrultuda çalışma, ilk olarak yapay zekânın siyasal süreçlerdeki kullanımını kavramsal bir çerçevede ele almakta; ardından yapay zekânın duyguları analiz etme ve yönlendirme kapasitesinin siyasal iletişim, seçim süreçleri ve kamu yönetimi üzerindeki etkilerini tartışmaktadır. Sonraki bölümde demokratik rekabetin duygusal erozyonu ve etik sorunlar ele alınmaktadır. Son bölümde ise devletin düzenleyici ve kullanıcı rolü bağlamındaki sorumlulukları ve politika yapımı açısından doğurduğu riskler temelinde öneriler sunulmaktadır.

2. Dijital Çağda Devletin ve Siyasal Kurumların Dönüşümü

1980'lerden itibaren internetin yaygınlaşması ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, toplumsal yapının sosyal, ekonomik ve siyasal boyutlarında köklü dönüşümlere yol açmıştır. Sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte “dijital toplum” ve “dijital siyaset” kavramları literatürde belirginleşmiş; siyasal iletişim, katılım ve mobilizasyon süreçleri dijital ağlar üzerinden yeniden örgütlenmiştir. Özellikle 2010'lu yıllarda Facebook, Twitter, YouTube ve Google gibi platformların geniş kitlelere ulaşması, siyasal aktörlerin bu mecraları stratejik araçlar olarak kullanmasına zemin hazırlamıştır. Büyük veri analitiği, otomatik algoritmalar ve yapay zekâ temelli sistemler aracılığıyla siyasal algıların şekillendirilmesi, kamuoyunun yönlendirilmesi ve politika süreçlerinin optimize edilmesi mümkün hâle gelmiştir. Bu gelişmeler, dijital platformların yalnızca iletişim kanalı değil, siyasal rekabetin altyapısı hâline geldiğini ortaya koymaktadır (Gençay, 2025b: 575-576).

Kamu politikalarının oluşturulması, seçim kampanyalarının planlanması ve kamu yönetiminde karar destek mekanizmalarının işletilmesi süreçlerinde algoritmik sistemlerin artan rolü, devletin klasik bürokratik yapısından veri merkezli ve performans odaklı bir organizasyona doğru evrildiğini göstermektedir. Dolayısıyla dijital çağda dönüşüm, yalnızca siyasal iletişimin dijitalleşmesi değil; devletin işleyiş mantığının, karar süreçlerinin ve siyasal rekabet biçimlerinin veri temelli teknolojiler aracılığıyla yeniden yapılandırılması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda aşağıdaki alt başlıklarda öncelikle yapay zekânın temel kavramsal çerçevesi ele alınacak; ardından siyasal süreçlerde ve seçim kampanyalarında yapay zeka kullanımı, kamu yönetiminde algoritmik karar destek sistemleri ve nihayet devletin “politik aktör”den “veri işleyen organizasyon”a dönüşümü tartışılacaktır.

2.1. Yapay Zekâ ile İlgili Temel Kavramlar

Yapay zekânın (YZ) bilimsel bir araştırma alanı olarak ortaya çıkışı genellikle 1956 yılında Dartmouth Koleji'nde düzenlenen konferansa dayandırılmaktadır. Bu toplantıda öğrenme, problem çözme ve zekâ gibi bilişsel süreçlerin makineler tarafından taklit edilip edilemeyeceği tartışılmıştır. İzleyen yıllarda yapay zekâ çalışmaları teknolojik gelişmelere paralel biçimde ilerlemiş; 1960'larda satranç oynama gibi sınırlı görevlerle test edilen sistemler, 1997 yılında IBM'in Deep Blue adlı sisteminin dünya satranç şampiyonunu yenmesiyle önemli bir eşik noktasına ulaşmıştır (Gençay, 2025b: 574). Bu gelişme, hesaplama gücü ile algoritmik tasarımın birleşiminin insan bilişsel performansını belirli alanlarda aşabileceğini göstermesi bakımından sembolik bir kırılma noktası olmuştur.

Literatürde yapay zekâyâ ilişkin çok sayıda tanım bulunmakla birlikte kavramın kapsamı ve sınırları konusunda tam bir uzlaşıdan söz etmek güçtür. Tanımlar genellikle YZ'nin teknik kapasitesine, işlevsel özelliklerine ya da toplumsal etkilerine vurgu yapmaktadır. Örneğin Avrupa Komisyonu, yapay zekâyı Avrupa Birliği'nin veri ekonomisinde küresel ölçekte yenilikçi bir aktör olmasını mümkün kılan; veri, algoritmalar ve hesaplama gücünün bütünleşik biçimde kullanımına dayanan teknolojiler bütünü olarak tanımlamaktadır (Reis vd., 2020: 2). Bu yaklaşım, YZ'yi yalnızca teknik bir araç değil, aynı zamanda stratejik ve ekonomik bir kapasite olarak konumlandırmaktadır.

Genel bir çerçevede yapay zekâ; normal koşullarda insan zekâsı gerektirdiği kabul edilen algılama, öğrenme, sınıflandırma, tahmin üretme, karar verme ve öneri sunma gibi bilişsel faaliyetleri yerine getirebilen bilgisayar sistemlerini ifade etmektedir (Gençay, 2025b: 573). Bu sistemler, açık biçimde kodlanmış talimatların ötesine geçerek büyük veri setleri üzerinden öğrenme kapasitesine sahip olup, deneyim yoluyla performanslarını iyileştirebilecek şekilde tasarlanmaktadır (Shikhar ve Teckchandani, 2024: 810).

Bu bağlamda iki temel kavram özellikle önem taşımaktadır: "algoritma ve büyük veri". *Algoritma*, belirli bir problemi çözmek ya da bir karara ulaşmak amacıyla tanımlanmış adımlar bütünüdür. Yapay zekâ sistemlerinde algoritmalar, veriyi işleyerek örüntüleri tespit etmekte, sınıflandırma yapmakta, sıralama gerçekleştirmekte ve tahmin üretmektedir (Oosterwijk vd., 2022:89). *Büyük veri* ise yüksek hacim, hız ve çeşitlilik özellikleri taşıyan veri kümelerini ifade etmektedir. YZ sistemleri, bu büyük veri setleri üzerinden öğrenerek karar önerileri üretmekte ve belirli ölçüde karar otomasyonu sağlamaktadır (Abdalla, 2022:1-2). Böylece sistemler yalnızca analiz yapmakla kalmamakta; belirli koşullar altında insan müdahalesi olmaksızın ya da insan kararını yönlendirecek biçimde çıktılar üretebilmektedir.

Yapay zekânın başlıca alt alanları arasında makine öğrenimi, yapay sinir ağları, derin öğrenme, doğal dil işleme ve robotik yer almaktadır. *Makine öğrenimi*, verilerden öğrenebilen ve bu verilere dayanarak tahmin veya sınıflandırma yapabilen algoritmalar bütünüdür. *Yapay sinir ağları*, biyolojik sinir sisteminden esinlenen katmanlı yapılardır ve karmaşık problemlerin çözümünde kullanılmaktadır. *Derin öğrenme* ise bu ağların çok katmanlı yapısını kullanarak büyük veri ortamlarında daha yüksek performanslı modeller geliştirmeye imkân tanımaktadır. *Doğal dil işleme (NLP)*, bilgisayarların insan dilini anlama ve üretmesini sağlayan teknikleri kapsarken; *robotik*, fiziksel çevreyle etkileşime girebilen otonom ya da yarı otonom sistemlerin geliştirilmesini ifade etmektedir (Atabekov, 2023: 1; Gençay, 2025b: 574–575; Shikhar ve Teckchandani, 2024: 811). Bu alanların tümü, geleneksel olarak insanın bilişsel ve algısal yetileriyle ilişkilendirilen faaliyetlerin teknolojik sistemler aracılığıyla gerçekleştirilmesini mümkün kılmaktadır.

Öte yandan yapay zekânın tarafsız ve objektif olduğu yönündeki yaygın kanaat eleştirel literatürde sorgulanmaktadır. Etike (2023), küresel şirketlerin algoritma temelli işleyişlerindeki eşitsizlik ve ayrımcılıkları görünmez kılmak amacıyla YZ'ya dair tarafsızlık miti ürettiklerini ileri sürmektedir. Oysa algoritmalar, belirli veri setleri üzerinden öğrenmekte ve bu veri setleri toplumsal güç ilişkilerini, önyargıları ve eşitsizlikleri yansıtabilmektedir (Etike, 2023: 224–225). Bu durum, yapay zekânın teknik bir araç olmanın ötesinde, toplumsal gerçekliği yeniden üreten bir mekanizma olarak işlev görebileceğini göstermektedir.

YZ teknolojileri sağlık, finans, ulaşım, eğitim ve eğlence gibi birçok sektörde yaygın biçimde kullanılmaktadır. Sağlık alanında erken teşhis ve risk analizi; finans sektöründe algoritmik ticaret ve kredi skorlama; ulaşımında otonom araç sistemleri; eğitimde bireyselleştirilmiş öğrenme modelleri; eğlence endüstrisinde ise öneri sistemleri YZ uygulamalarının başlıca örnekleridir (Shikhar ve Teckchandani, 2024: 811). Ayrıca çevresel sorunların çözümü, trafik akışının düzenlenmesi ve güvenliğin sağlanması gibi alanlarda da önemli olanaklar sunmaktadır (Etike, 2023: 224). Bu geniş uygulama alanı, yapay zekânın yalnızca teknik bir yenilik değil; ekonomik, toplumsal ve yönetsel yapıları dönüştüren çok boyutlu bir teknoloji olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede yapay zekâ; veri işleme, örüntü tespiti, tahmin üretme ve karar destek mekanizmaları aracılığıyla yalnızca özel sektörün değil, kamusal ve siyasal alanın da yeniden yapılandırılmasında belirleyici bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla YZ, devletin işleyişini bürokratik hiyerarşi temelli klasik modelden, veri merkezli ve performans odaklı bir yönetsel organizasyona doğru dönüştüren temel teknolojik altyapılardan biri olarak değerlendirilebilir. Bu dönüşüm,

siyasal süreçlerin dijitalleşmesi ve algoritmik karar destek sistemlerinin kamusal alana nüfuz etmesi bağlamında önemsenmektedir.

2.2. Siyasal Süreçlerde Yapay Zekâ Kullanımı

YZ, siyasal süreçlerde yalnızca teknik bir araç değil; kampanya stratejisinden seçim güvenliğine, siyasal iletişimden kamuoyu oluşumuna kadar çok katmanlı bir dönüşümün belirleyici unsuru hâline gelmiştir. Bu dönüşüm, siyasal alanın veri temelli, öngörü odaklı ve algoritmik olarak optimize edilen bir yapıya evrilmesini beraberinde getirmektedir.

Siyasal iletişim düzeyinde YZ'nin en görünür araçlarından biri *chatbotlardır*². *Doğal Dil İşleme (NLP)*³ teknolojileriyle çalışan bu sistemler, kullanıcılarla insan benzeri etkileşim kurarak kamusal konulara ilişkin soruları yanıtlayabilmektedir. Siyasal aktörlerin resmî internet sitelerine ya da sosyal medya hesaplarına entegre edilen chatbotlar, seçmen sorularına anlık ve ölçeklenebilir yanıtlar sunarak iletişim süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Bu durum, siyasal aktörler ile vatandaşlar arasındaki temasın sürekliliğini artırmakta ve demokratik katılımın etkileşimsel boyutunu güçlendirme potansiyeli taşımaktadır (Gençay ve Katılmış, 2025: 656). Bu bağlamda, YZ tabanlı sohbet robotları ve sosyal medya algoritmaları aracılığıyla kurulan sürekli iletişim kanalları, özellikle genç seçmenlerin mobilizasyonunda etkili olabilmektedir (Gençay, 2025b: 576-578; Battista ve Mangone, 2025: 6).

Seçim kampanyaları bağlamında YZ'nin temel işlevi, büyük veri setlerini analiz ederek seçmen davranışlarını öngörmek ve kampanya mesajlarını kişiselleştirmektir. Demografik özellikler, çevrimiçi davranış kalıpları, sosyal medya etkileşimleri ve geçmiş oy verme eğilimleri gibi veriler algoritmik sistemler tarafından işlenerek seçmen profilleri oluşturulmaktadır. Bu analizler sayesinde kampanya içerikleri bireysel düzeyde özelleştirilmekte; böylece seçim kampanyaları daha hedef odaklı ve stratejik bir yapıya kavuşmaktadır (Syafhendry vd., 2025: 3; Gençay, 2025b: 581). Bu süreçte *mikro-hedefleme*⁴ ve *otomatik içerik optimizasyonu*, seçmenlerin hassasiyetlerine göre sürekli güncellenen bir iletişim pratiği üretmektedir (Gençay, 2025b: 576-578).

YZ'nin öngörü kapasitesi, yalnızca kampanya stratejisiyle sınırlı değildir. Sosyal medya platformları, haber içerikleri ve kamuoyu araştırmalarından

2 Kullanıcılarla yazılı ya da sözlü biçimde doğal dil üzerinden iletişim kurabilen otomatik yazılım sistemi.

3 İnsan dilinin bilgisayarlar tarafından anlaşılması, yorumlanması ve üretilmesini sağlayan yapay zekâ alt alanı.

4 Seçmenlerin demografik ve davranışsal verilerine dayanarak kişiselleştirilmiş siyasal mesajların belirli alt gruplara yöneltilmesi.

elde edilen büyük veri setleri, *makine öğrenmesi* teknikleriyle işlenerek oy verme eğilimleri tahmin edilebilmektedir. Geleneksel istatistiksel yöntemlere kıyasla daha karmaşık örüntülerin tespit edilebilmesi, YZ'yı seçim sonuçlarını öngörmeye güçlü bir analitik araç hâline getirmektedir (Shikhar ve Teckchandani, 2024: 811). Bu bağlamda YZ, siyasal rekabeti öngörülebilirlik ve veri hassasiyeti üzerinden yeniden tanımlamaktadır.

Seçim yönetimi süreçlerinde ise YZ, idari verimlilik ve güvenlik amacıyla kullanılmaktadır. Güneydoğu Asya örneklerinde, seçmen kayıtlarının güncellenmesi, kimlik doğrulama ve oy kullanımının izlenmesi gibi işlemler YZ destekli sistemlerle yürütülmekte; bu uygulamalar usulsüzlüklerin tespiti ve seçim güvenliğinin artırılması açısından operasyonel avantajlar sunmaktadır. Ancak Filipinler, Myanmar ve Tayland örnekleri, yeterli düzenleyici çerçeve ve şeffaflık sağlanmadığında YZ'nin önyargıları pekiştirebileceğini ve veri güvenliği risklerini artırabileceğini göstermektedir. Bölgesel düzeyde ortak standartların bulunmaması da uyumsuzluk ve kırılabilirlik yaratmaktadır (Syafhendry vd., 2025: 9-11).

Bu noktada YZ'nin seçim süreçlerinde iki farklı konumlanma biçimi ortaya çıkmaktadır: “karar verici sistemler ve karar destekleyici sistemler”. Demokratik meşruiyet açısından ikinci model daha sürdürülebilir görünmektedir. Örneğin Estonya’da çevrimiçi oylama sürecinde YZ, usulsüzlük ihtimallerini belirlemek amacıyla kullanılmakta; ancak nihai karar yetkisi seçim komisyonuna ait olmaya devam etmektedir (Amedios, 2025). Bu yaklaşım, algoritmaların yönlendirici değil destekleyici araçlar olarak konumlandırılmasının önemini göstermektedir.

Öte yandan YZ'nin siyasal süreçlerdeki kullanımı ciddi riskler de barındırmaktadır. 2016 ABD başkanlık seçimlerinde YZ destekli sosyal medya botları, yanlış ve sansasyonel içeriklerin yayılmasında etkili olmuş; bu durum seçim bütünlüğü açısından önemli tartışmalara yol açmıştır. Diğer yandan Brezilya'nın 2018 başkanlık seçimlerinde WhatsApp üzerinden yayılan yapay zekâ destekli sahte içerikler, seçmen algısını etkileyen önemli bir unsur hâline gelmiştir. Benzer biçimde 2019 Hindistan genel seçimlerinde WhatsApp ve Facebook üzerinden dolaşıma giren sahte içerikler, seçmen güvenini zedeleyen bir bilgi ortamı üretmiştir. Seçim sürecinde iki milyondan fazla sahte haber içeriğinin dolaşıma girdiği ve bunların bir bölümünün yabancı kaynaklı (önemli bir kısmı Çin ve Pakistan'daki IP adresleri de dâhil olmak üzere yabancı kaynaklardan) olduğu belirtilmektedir (Çelik, 2025: 125-127). Slovakya'daki seçimler sırasında yayılan *deepfake*⁵ ses kayıtları ise doğrulama mekanizmalarını zorlayarak seçim güvenliği açısından ciddi bir kriz yaratmıştır (Meaker, 2023).

5 YZ kullanılarak üretilen veya manipüle edilen, gerçeğe oldukça benzer sahte ses ya da görüntü içerikleri.

YZ sistemleri, saniyeler içinde binlerce metin, görsel veya video üretebilmekte; sosyal bot ağları bu içerikleri güçlendirerek yapay gündemler oluşturabilmektedir. Bu durum, seçmenlerin yanlış bilgilere dayalı kararlar almasına yol açabileceği gibi, yanlış içerikler çürütüldükten sonra dahi kalıcı güvensizlik yaratabilmektedir. Nitekim 2019 yılında ABD Demokrat siyasetçi Nancy Pelosi'nin sarhoş gibi gösterildiği manipüle edilmiş videosu gibi örnekler, bu teknolojilerin seçim kampanyalarında yaratabileceği algı etkisini somut biçimde göstermektedir (Amedios, 2025).

Bununla birlikte, kamuoyu araştırmaları YZ'nın seçim kampanyalarında aldatici biçimde kullanılmasına yönelik toplumsal tepkinin güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Jungherr ve arkadaşlarının (2025:1) 7.600'den fazla Amerikalı ile yürüttüğü deneysel çalışmalar, vatandaşların YZ destekli aldatma uygulamalarına karşı çıktığını göstermektedir; ancak bu tepki oy tercihlerinde anlamlı bir değişime yol açmamaktadır. Ayrıca seçimlerde YZ kullanımına ilişkin kamu tahayyülünün yalnızca manipülasyon ekseninde şekillenmesi, hem demokratik güveni hem de teknolojik yeniliklere duyulan toplumsal güveni zedeleyebilecektir (Jungherr vd., 2025: 17).

Sonuç olarak YZ, siyasal süreçlerde hem verimlilik artırıcı hem de manipülasyona açık çift yönlü bir araçtır. Seçmen katılımını kolaylaştırma, seçim güvenliğini güçlendirme ve politika geliştirme süreçlerini destekleme potansiyeline sahip olmakla birlikte; dezenformasyon, veri mahremiyeti ihlalleri ve algoritmik önyargı risklerini de beraberinde getirmektedir (Gençay, 2025b: 580-582; Lincoln Institute, 2023). Dolayısıyla siyasal süreçlerde YZ'nın etkisi, teknik kapasitesinden ziyade hangi normatif ve kurumsal çerçeve içinde kullanıldığına bağlı olarak şekillenmektedir.

Bu çerçevede YZ, siyasal alanı yalnızca hızlandıran bir teknoloji değil; veri işleyen, öngören, optimize eden ve zaman zaman yönlendiren bir altyapı olarak yeniden kurmaktadır. Bu dönüşüm, devletin klasik bürokratik yapısından performans ve veri merkezli bir siyasal organizasyona evrildiği tezini destekleyen önemli bir göstergedir.

2.3. Siyasal Kampanyalarda Yapay Zekâ

Son on yılda YZ, siyasal kampanya süreçlerinin merkezî araçlarından biri hâline gelmiştir. Siyasal partiler ve hükümetler, seçmen davranışlarını ve kamuoyu eğilimlerini analiz etmek amacıyla büyük veri analitiği ve algoritmik modellerden yararlanmaktadır. Bu analizler sayesinde kararsız seçmen grupları tespit edilmekte, farklı seçmen segmentlerinin öncelikleri belirlenmekte ve kampanya kaynakları hedef kitlelere daha etkin biçimde yönlendirilmektedir. YZ algoritmaları, anket verileri ile sosyal medya etkileşimlerini işleyerek seçim

sonuçlarına ilişkin öngörüler üretmekte ve böylece kampanya stratejilerinin veri temelli biçimde optimize edilmesine imkân tanımaktadır (Shikhar ve Teckchandani, 2024: 810).

YZ temelli kampanyalar, özellikle mikro-hedefleme ve kişiselleştirilmiş iletişim stratejileri üzerinden şekillenmektedir. Seçmenlerin bireysel ilgi alanları, tüketim alışkanlıkları ve çevrimiçi davranış kalıpları analiz edilerek özelleştirilmiş mesaj içerikleri oluşturulmaktadır. Bu durum kampanya süreçlerini kitlesel propaganda modelinden çıkararak mikro-ölçekli, veri odaklı ve segmentasyon temelli bir yapıya dönüştürmektedir. Örneğin, Barack Obama'nın seçim kampanyasında sosyal medya ve çeşitli veri kaynaklarından elde edilen bilgiler algoritmik analizden geçirilmiş; desteklenme olasılığı yüksek seçmenler belirlenerek bu gruplara ilgi alanlarına uygun kişiselleştirilmiş mesajlar iletilmiştir. Bu örnek, veri analizi ve mikro-hedefleme tekniklerinin siyasal kampanya süreçlerinde nasıl kurumsallaştığını göstermektedir (Lincoln Institute, 2023).

Güney Asya bağlamında da benzer bir dönüşüm gözlemlenmektedir. Özellikle Hindistan'da siyasal partiler, seçmen verilerini algoritmik analiz teknikleriyle işleyerek kararsız seçmenleri belirlemekte ve hedefli mesaj stratejileri geliştirmektedir. Böylece kampanya süreçleri daha veri temelli ve stratejik bir nitelik kazanmaktadır. Bunun yanı sıra bazı hükümetler, kamu hizmetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla YZ destekli uygulamaları devreye sokmaktadır. Vatandaşlarla etkileşim kuran sohbet botları bilgilendirme süreçlerini hızlandırırken, büyük veri analitiği hizmet sunumundaki aksaklıkları tespit edebilmektedir. Öngörücü polislik sistemleri, YZ destekli gözetim teknolojileri ve afet yönetiminde gerçek zamanlı veri analizi gibi uygulamalar, YZ'nin yalnızca kampanya süreçlerinde değil, yönetim alanında da dönüştürücü bir rol üstlendiğini göstermektedir (Shikhar ve Teckchandani, 2024: 813).

Bu bağlamda, Çin'in sosyal kredi sistemi, kişisel verilerin ve dijital teknolojilerin sosyal kontrol amacıyla kullanımına dair çarpıcı bir örnek sunmaktadır. Sistem, vatandaşların çevrimiçi aktiviteleri, alışveriş alışkanlıkları ve sosyal medya kullanımları gibi verileri analiz ederek bireysel sosyal kredi puanları üretmekte; bu puanlar krediye erişim, seyahat izinleri ve iş fırsatları gibi alanları etkilemektedir. Uygulama, karar süreçlerinin şeffaf olmaması ve bireysel hakların ihlali gibi etik sorunları gündeme getirirken; savunucuları sistemin sosyal güveni ve hesap verebilirliği artırabileceğini ileri sürmektedir (Çelik, 2025: 122-123). Bu örnek, veri temelli dijital yönetim araçlarının siyasal ve toplumsal alan üzerindeki düzenleyici kapasitesini ortaya koymaktadır.

Siyasal kampanyalarda otomasyonun bir diğer boyutu ise bot teknolojileridir. "Robot" kavramının kısaltması olan botlar, belirli görevleri otomatikleştiren

yazılımlar olarak tanımlanmakta; fiziksel robotlardan farklı olarak sanal ortamda faaliyet göstermektedir. YZ öncesi algoritmik süreçlerin temelini oluşturan bu yazılımlar, kullanıcı davranışlarını izleyebilmekte ve dijital etkileşimleri yönlendirebilmektedir. Bu özellikleri sayesinde botlar, siyasal iletişimde ve özellikle popülist propaganda süreçlerinde otomatik içerik üretimi ve yayılımı amacıyla kullanılabilir hâle gelmiştir (Gençay ve Katılmış, 2025: 655-656).

Sonuç olarak YZ, siyasal kampanyaları kitlesel propaganda modelinden çıkararak veri temelli, kişiselleştirilmiş ve algoritmik olarak optimize edilmiş bir yapıya dönüştürmektedir. Bu dönüşüm, siyasal rekabetin niteliğini değiştirirken; aynı zamanda demokratik şeffaflık, eşitlik ve hesap verebilirlik ilkeleri açısından yeni tartışma alanları yaratmaktadır. Bu durum, devletin ve siyasal aktörlerin dijital çağda giderek daha fazla “veri işleyen organizasyonlar” hâline geldiğini göstermektedir.

2.4. Kamu Yönetiminde Algoritmik Karar Destek Sistemleri

YZ, kamu yönetiminde karar alma süreçlerini hızlandıran, büyük veri setlerini analiz eden ve yönetsel kapasiteyi artıran algoritmik karar destek sistemleri aracılığıyla kurumsal işleyişi dönüştürmektedir. Demokratik sistemlerde kamu yönetiminin temel amacı insan haklarının korunması, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve vatandaş katılımının güvence altına alınmasıdır. Bu bağlamda YZ, insan hakları ihlallerinin tespiti ve raporlanması gibi alanlarda veri temelli analiz kapasitesi sunmaktadır. Darfur’da uydu görüntülerinin makine öğrenimi algoritmalarıyla analiz edilmesi, ihlallerin belgelenmesini hızlandırmış; benzer biçimde Amnesty International’ın gönüllü destekli açık kaynak analizleri milyonlarca görselin sınıflandırılmasını mümkün kılmıştır (Zidouemba, 2025:5-6). Bu örnekler, YZ’nin iyi yönetim ilkeleriyle uyumlu biçimde şeffaflık ve hesap verebilirliği güçlendirebilecek bir araç olduğunu göstermektedir.

Kamu yönetiminde algoritmik karar destek sistemlerinin en yaygın kullanım alanı, iç süreçlerin otomatikleştirilmesi ve hizmet sunumunun optimize edilmesidir. OECD verilerine göre hükümetlerde YZ uygulamaları en çok kamu hizmeti sunumu, adalet işlevleri ve vatandaş katılımı alanlarında yoğunlaşmakta; politika değerlendirmesi ve yapısal reform alanlarında ise daha sınırlı kalmaktadır. İç operasyonların otomasyonu, süreçlerin kolaylaştırılması ve hizmetlerin kişiselleştirilmesi birinci öncelik olarak öne çıkmaktadır (OECD, 2025:9).

Birleşik Krallık’ta kamu hizmetlerindeki tekrarlayan işlemlerin önemli bir kısmının otomatikleştirilebileceği ve bunun ciddi personel tasarrufu sağlayabileceği öngörülmektedir (OECD, 2025:9). Benzer biçimde kamuoyu

görüşlerini analiz eden “Humphrey” adlı YZ aracı, yüzlerce başvurunun otomatik işlenmesi yoluyla maliyet avantajı sağlamaktadır (Keskin, 2025). 2024 yılı itibarıyla ABD federal kurumlarının 1.700’ün üzerinde farklı kullanım alanında YZ uygulaması bildirmesi ve ABD İdari İşler Konferansı (ACUS) bünyesinde tutulan veri tabanında binlerce örneğin takip edilmesi, bu dönüşümün kurumsallaştığını göstermektedir (Pillay, 2025).

Karar destek sistemleri yalnızca idari otomasyonla sınırlı değildir. Merkez bankaları gibi üst düzey politika kurumları da YZ’yi analitik araç olarak kullanmaktadır. ABD Merkez Bankası (FED), Federal Açık Piyasa Komitesi (FOMC) toplantı tutanaklarının analizinde üretken modellerden yararlanırken; Avrupa Merkez Bankası ve Japonya Merkez Bankası enflasyon tahmini ve ekonomik veri analizinde makine öğrenimi tekniklerini devreye almıştır (Kihara, 2025). Ancak bu kurumlar YZ’nin nihai karar verici değil, insan kararını destekleyen bir araç olduğunu özellikle vurgulamaktadır. Bu durum, algoritmik rasyonalitenin artmasına rağmen siyasal sorumluluğun insan aktörlerde tutulduğunu göstermektedir.

Kamu politikası tasarımı YZ; simülasyon, senaryo modelleme ve öngörücü analiz yoluyla müdahalelerin olası etkilerini hesaplama kapasitesi sunmaktadır. Vergi düzenlemeleri, sübvansiyon programları veya salgın yönetimi gibi alanlarda büyük veri analizi ve modelleme teknikleri karar vericilere sistematik bir kanıt zemini sağlamaktadır (Battista ve Mangone, 2025:6; Gençay, 2025b:578). COVID-19 sürecinde enfeksiyon projeksiyonlarının yapılması ve kriz stratejilerinin planlanması bu kapasitenin somut örnekleri arasında yer almaktadır (Amedios, 2025).

Algoritmik yönetim aynı zamanda kamu harcamalarının denetimi ve usulsüzlüklerin tespiti alanında da kullanılmaktadır. Anormallik tespiti ve ağ analizleri, şüpheli harcama kalıplarını belirleyebilmekte; pandemi döneminde Brezilya’da kamu harcamalarının algoritmik analizle incelenmesi çeşitli soruşturmaları tetiklemiştir (Amedios, 2025). Sosyal yardımlar alanında sahte başvuruların tespiti ve risk puanlaması gibi uygulamalar kaynak tahsisinin optimize edilmesine katkı sunmaktadır (Hoyos ve Marin, 2025:8).

Bununla birlikte kamu yönetiminde YZ uygulamaları ciddi etik ve yönetim sorunlarını beraberinde getirmektedir. Avustralya’daki Robodebt ve Hollanda’daki SyRI vakaları, algoritmik sistemlerin hatalı veri ve önyargılı modelleme nedeniyle geniş çaplı mağduriyetler yaratabileceğini göstermiştir (Wirtschaftler, 2025). Otomasyon yanlılığı, tescilli algoritmaların şeffaf olmaması ve itiraz mekanizmalarının yetersizliği, hukuki güvenceyi zayıflatabilmektedir (Amedios, 2025). Deneysel bulgular, YZ’nin verimlilik algısını artırmasına

rağmen vatandaşların kontrol duygusunu azaltabildiğini ortaya koymaktadır (Wuttke vd., 2025:16).

Seçim yönetimi ve dijital kamu altyapıları bağlamında ise siber güvenlik riskleri öne çıkmaktadır. Güneydoğu Asya’da dijital seçim altyapılarına yönelik müdahale iddiaları ve çeşitli ülkelerde algoritmik seçim sistemlerine ilişkin tartışmalar, teknik kapasitenin güvenlik ve demokratik meşruiyetle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Öte yandan Estonya, dijital kimlik ve çevrimiçi oy verme altyapısıyla algoritmik doğrulama sistemlerini yönetsel verimlilikle birleştiren öncü örneklerden biri olarak gösterilmektedir (Syafhendry vd., 2025:2-7).

Sonuç olarak algoritmik karar destek sistemleri, kamu yönetimini yalnızca daha hızlı ve maliyet etkin hâle getiren teknik araçlar değil; aynı zamanda yönetsel rasyonalitenin yeniden tanımlandığı bir yapısal dönüşümün parçasıdır. YZ, karar vericilerin bilişsel kapasitesini genişleten bir analitik altyapı sunmakta; ancak nihai siyasal sorumluluğun ve etik muhakemenin insan aktörlerde kalması demokratik düzen açısından temel bir gereklilik olmaya devam etmektedir.

2.5. Devletin “Politik Aktör”den “Veri İşleyen Organizasyon”a Dönüşümü

YZ ve büyük veri teknolojileri, devletin yalnızca araç setini değil, kurumsal kimliğini ve işleyiş mantığını dönüştürmektedir. Artan veri hacmi, karar süreçlerinin dijitalleşmesi ve algoritmik analiz kapasitesinin genişlemesi; demokrasi, temsil, siyasal katılım ve kurumsal işleyiş gibi temel unsurların yeniden düşünülmesini zorunlu kılmaktadır. Seçimler, parlamentolar ve parti örgütlenmeleri gibi geleneksel siyasal yapılar, veri temelli karar alma pratiklerinin yükselişi karşısında işlevsel dönüşüm baskısıyla karşı karşıyadır (Gençay, 2025b:569; 571; 576).

Bu dönüşüm, YZ’nın yalnızca teknik bir yenilik değil, aynı zamanda küresel ekonomi-politik yapıyı etkileyen stratejik bir alan hâline gelmesiyle hız kazanmıştır. 2030 yılına kadar küresel ekonomiye yaklaşık 15 trilyon dolarlık katkı sağlayacağı öngörülen YZ, devletleri rekabetçi kalabilmek adına dijital kapasite yatırımlarına yöneltmektedir. Ancak verimlilik artışı ve maliyet düşüşü beklentilerine rağmen, iş gücü piyasalarında beceri dönüşümü ve istihdam daralması gibi riskler de gündeme gelmektedir (Parinandi vd., 2024:242).

Devletin dönüşen rolü, YZ’nın yönetsel süreçlere entegrasyonunda somutlaşmaktadır. Bu entegrasyon yalnızca idari verimliliği artıran teknik bir yenilik değil; karar alma ve meşruiyet üretme biçimlerini etkileyen kurumsal bir yeniden yapılanmadır. Arnavutluk’ta kamu alımlarında kullanılmak üzere geliştirilen ve “Sanal Bakan” olarak kabineye entegre edilen “Diella” adlı

sistem, ihale süreçlerinde karar destek mekanizması olarak tasarlanmıştır. Nihai karar yetkisi insan uzmanlarda kalmakla birlikte, YZ'ya sembolik bir bakanlık statüsü atfedilmesi, teknolojinin siyasal meşruiyet söylemine entegre edildiğini göstermektedir (Pillay, 2025; Akcan, 2025). Bu örnek, devletin YZ'yı yalnızca teknik bir araç değil, kurumsal kimliğini yeniden tanımlayan bir unsur olarak konumlandığını ortaya koymaktadır.

Benzer biçimde, kamu yönetiminde güvenlik, altyapı ve hizmet sunumu alanlarında veri temelli sistemler yaygınlaşmaktadır. Birleşik Arap Emirlikleri'nde akıllı gözetim sistemleri ve öngörücü altyapı yönetimi uygulamaları, devletin hizmet sağlayıcı rolünden çıkarak veri işleyen ve öngörü üreten bir organizasyona evrildiğini göstermektedir (Shikhar ve Teckchandani, 2024:813). ABD federal kurumlarında 2023'te 710 olan YZ kullanım örneğinin 2024'te 1.757'ye yükselmesi; patent sınıflandırmasından diplomatik yazışmalara ve havaalanı güvenliğine kadar geniş bir uygulama alanının oluştuğunu göstermektedir (Wirtschafter, 2025). Bu gelişmeler, devletin iç işleyişinin giderek veri akışları, algoritmik analiz ve otomatik raporlama süreçleri etrafında yeniden örgütlendiğini ortaya koymaktadır.

Uluslararası düzlemde ise YZ, devletin güç projeksiyonu kapasitesini yeniden tanımlamaktadır. Büyük veri analizi ve otomatik çeviri sistemleri diplomatik müzakere süreçlerini hızlandırmakta; çatışma tahmini, kriz analizi ve iklim risk modellemesi gibi alanlarda karar destek işlevi görmektedir (Shikhar ve Teckchandani, 2024:812; 814).

Dijital diplomasi, YZ ve blok zinciri teknolojilerinin entegrasyonu ile daha hızlı, çok katmanlı ve veri temelli bir yapıya kavuşmaktadır. Bununla birlikte teknolojik kapasitenin asimetrik dağılımı, gelişmiş ülkeler lehine yeni güç avantajları üretmekte ve küresel eşitsizlikleri derinleştirme riski taşımaktadır. Bu bağlamda YZ'nın askerî ve stratejik kullanımı da devletin rol dönüşümünü hızlandırmaktadır. ABD'nin "Üçüncü Ofset Stratejisi" ve Çin'in YZ destekli askerî modernizasyon girişimleri, bu teknolojinin jeopolitik rekabetin merkezine yerleştiğini göstermektedir (Gençay, 2025b:584-585, 578).

Bu dönüşümün bir diğer boyutu "dijital egemenlik" tartışmalarıdır. Temel YZ altyapılarının büyük ölçüde ABD merkezli şirketler tarafından geliştirilmesi ve Çin'in hızla artan kapasitesi, devletlerin veri ve hesaplama altyapıları üzerindeki kontrolünü stratejik bir mesele hâline getirmiştir. Karar alma süreçlerini özel teknoloji sağlayıcılarının altyapılarına dayandıran devletler, demokratik denetime tabi olmayan aktörlere bağımlı hâle gelme riskiyle karşı karşıyadır (Amedios, 2025). Bu bağlamda, YZ modellerinin eğitim verilerini yöneten kamu veri fonlarının oluşturulması, üretilen ekonomik değerini olumsuz dışsallıklarını dengelemeye ve yeniden dağıtımına imkân tanıyabilir.

Böyle bir yaklaşım, veri kullanımının kolektif karar alma mekanizmaları aracılığıyla düzenlenmesini ve devletin veri yönetimindeki rolünün yeniden tanımlanmasını gerektirmektedir (Costa vd., 2024:2; 12).

Öte yandan YZ'nın benimsenmemesi de stratejik bir dezavantaj yaratabilir. Kurumsal kapasitenin geliştirilmemesi, kamu ile özel sektör arasındaki teknolojik farkı büyütebilir ve devleti pasif bir teknoloji alıcısına dönüştürebilir. Bu nedenle hükümetlerin insan kaynağını ikame etmek yerine yetkinliklerini artıran, kurumsal öğrenmeyi güçlendiren ve etik denetimi kurumsallaştıran bir dönüşüm stratejisi geliştirmesi gerekmektedir (OECD, 2025:9-10).

Sonuç olarak devlet, klasik anlamda yalnızca politik kararlar alan bir aktör olmaktan çıkarak; veri toplayan, işleyen, analiz eden ve bu analizler üzerinden yönetsel müdahalelerde bulunan bir “veri işleyen organizasyon”a evrilmektedir. Bu dönüşüm, karar alma süreçlerini daha hızlı ve ölçülebilir hâle getirirken; şeffaflık, hesap verebilirlik, dijital egemenlik ve demokratik meşruiyet konularını siyasal teorinin merkezine taşımaktadır (Gençay, 2025b:578; 583). Devletin dönüşen rolü, artık siyasal iradenin yalnızca normatif tercihlerle değil, algoritmik rasyonaliteyle de şekillendiği yeni bir yönetim paradigmasına işaret etmektedir.

3. Siyasal Alanda Duyguların Yönetimi: Yapay Zekâ ve Algoritmik Etki

Duygular, birey ve toplulukların algı, değerlendirme ve davranışlarını yönlendiren çok boyutlu psikososyal süreçler olarak tanımlanabilir. Hem bireysel deneyim hem de toplumsal iletişim içinde ortaya çıkan bu duygular, siyasal yaşamda tutum, tercih ve eylemleri belirlemede önemli rol oynamaktadır. Duyguları harekete geçirmek, ikna için kritik öneme sahiptir; çünkü tutumların hem bilişsel hem de duygusal bileşenleri vardır ve mesajları daha etkili, davranış üzerinde daha öngörülebilir kılmaktadır (Dennison, 2023:1-2).

Duygular, kamusal alanda dolaşan ve kolektif yönelimler üreten siyasal güçlerdir (Ahmed, 2014:1-19). Duygular, siyasal süreçlerde mobilizasyon, kutuplaşma ve kimlik inşasında belirleyici bir rol oynamaktadır. Dijital çağda bu duygular, büyük veri ve YZ altyapıları sayesinde ölçülebilir ve öngörülebilir değişkenlere dönüşmektedir. Bu bağlamda, *duygusal yönetim*, kamusal alanın duygusal ikliminin algoritmik olarak izlenmesi ve siyasal stratejilerin bu iklime göre optimize edilmesi sürecini kapsamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada “*duygusal yönetim*” kavramı, siyasal aktörlerin toplumsal duyguları yalnızca yansıtmakla kalmayıp, veri temelli analiz ve algoritmik araçlar aracılığıyla ölçen, sınıflandıran ve yönlendiren stratejik müdahale kapasitesini ifade etmektedir.

Dijital çağda siyasal alan, yalnızca bilgi üretimi ve dolaşımı üzerinden değil, aynı zamanda duyguların izlenmesi, analiz edilmesi ve yönlendirilmesi üzerinden yeniden yapılandırılmaktadır. YZ temelli algoritmik sistemler; seçmen davranışlarını öngörme, duygusal eğilimleri tespit etme ve siyasal mesajları kişiselleştirme kapasitesi sayesinde siyasetin rasyonel tercih modellerine dayalı klasik çerçevesini dönüştürmektedir. Bu dönüşüm, siyasal karar süreçlerinde teknik rasyonalite ile normatif değerler, demokratik özerklik ile algoritmik ikna, katılım ile manipülasyon arasındaki gerilimi görünür kılmaktadır. Dolayısıyla YZ, siyasal alanda yalnızca bir analiz aracı değil; duygusal mobilizasyon, algı yönetimi, mikro-hedefleme ve katılımın yeniden tanımlanması süreçlerinde belirleyici bir güç unsuru hâline gelmektedir. Bu bölümde, duyguların siyasetteki rolü, algoritmik ikna ve mikro-hedefleme, algı yönetimi ve katılım algısı bağlamında yapay zekânın siyasal alan üzerindeki dönüştürücü ve tartışmalı etkileri ele alınacaktır.

3.1. Duyguların Siyasetteki Rolü

Siyasal karar alma süreçleri uzun süre rasyonel tercih teorileri çerçevesinde açıklanmış; seçmenlerin çıkar maksimizasyonu temelinde hareket ettiği varsayılmıştır. Ancak çağdaş siyaset literatürü, oy verme davranışının yalnızca maliyet-fayda hesaplarına dayanmadığını; korku, umut, öfke, aidiyet ve mağduriyet gibi duyguların siyasal tercihleri belirleyici ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır. Dijitalleşmeyle birlikte bu duygusal boyut, algoritmik analiz ve veri temelli müdahale kapasitesi sayesinde yeni bir evreye taşınmıştır.

Siyasette yapay zekâya ilişkin çalışmalar, algoritmik sistemlerin karar alma süreçlerinde araçsal ve stratejik rasyonaliteyi güçlendirebileceğini göstermektedir. Literatürde bu durum, Machiavelli tarzı bir kullanım riskine atıfla tartışılmaktadır: YZ destekli karar mekanizmaları, insan ihtiyaçları ve etik hassasiyetler yerine hesaplanabilir fayda ve verimliliği önceleyebilir. Siyasal süreçlerde duyguların yönetimi söz konusu olduğunda, algoritmik sistemlerin insani ve normatif değerlendirmeleri ikincilleştirme ihtimali demokratik siyaset açısından ciddi bir tartışma alanı yaratmaktadır. Bu nedenle YZ'nın insan karar vericilerin yerini alması değil, etik sınırlar içinde destekleyici bir araç olarak konumlandırılması gerektiği vurgulanmaktadır (Hoyos ve Marin, 2025:4).

Dijital çağda siyasal süreçler yalnızca rasyonel tercihlerin değil, bireylerin duygusal eğilimlerinin de veri temelli analizine dayanmaktadır. Algoritmik sistemler, internet kullanım alışkanlıkları ve çevrim içi etkileşimler üzerinden bireylerin korku, kaygı, öfke veya aidiyet gibi duygusal yönelimlerine ilişkin çıkarımlar üretebilmektedir. Bu kapasite, siyasal aktörlerin mesajlarını belirli psikolojik hassasiyetlere göre uyarlamasına olanak tanımaktadır. Algoritmaların

örüntü tanıma gücü, bireylerin henüz kendilerinin farkında olmadığı kişisel durumları dahi açığa çıkarabilmektedir. Bir perakende şirketinin alışveriş verileri üzerinden bir müşterinin hamileliğini tespit edebilmesi örneği, dijital verilerin bireysel hassasiyetleri öngörebilme kapasitesini göstermektedir (Hoyos ve Marin, 2025:12). Bu tür çıkarımların siyasal alanda kullanılması, seçmenlerin duygusal kırılğanlıklarının hedeflenmesi ve mesajların bu doğrultuda şekillendirilmesi riskini beraberinde getirmektedir.

Bununla birlikte siyaset, yalnızca teknik optimizasyon problemi değildir. Siyasal kararlar istatistiksel rasyonaliteye indirgenemez; ideolojik konumlanmalar, değer tercihleri ve çok katmanlı toplumsal dinamikler tarafından şekillenir. Siyasal alanın normatif boyutu, teknik hesaplamayla ikame edilemez (Akcan, 2025). Dolayısıyla YZ'nın sunduğu analitik kapasite, siyasal tercihlerin değer temelli doğasını ortadan kaldırmamaktadır; aksine teknik rasyonalite ile duygusal ve normatif unsurlar arasındaki gerilimi görünür kılmaktadır.

Yapay zekânın uluslararası siyasetteki dikkat çekici uygulamalarından biri duygu analizi kapasitesidir. Sosyal medya verilerinin algoritmik olarak incelenmesi, kamuoyunun belirli olaylara veya aktörlere yönelik duygusal tepkilerinin ölçülmesini mümkün kılmaktadır. Artan öfke, korku ya da düşmanlık söylemlerinin erken tespiti, diplomatik aktörlere önleyici müdahale imkânı sunabilir (Shikhar ve Teckchandani, 2024:812). Bu durum YZ'yı yalnızca rasyonel veri işleme aracı olmaktan çıkararak, siyasal süreçlerde duyguların izlenmesi ve yönetilmesinde stratejik bir enstrümana dönüştürmektedir.

Ancak aynı kapasite, popülist hareketler tarafından manipülasyon amacıyla da kullanılabilir. YZ teknolojilerinin gelişimi, popülist propaganda stratejilerini dönüştürmüş; chatbotlar, sosyal botlar, mikro-hedefleme ve deepfake içerikler aracılığıyla kitlelerin duygularını hedef alan yeni araçlar ortaya çıkarmıştır. Sosyal botlar basit, kutuplaştırıcı ve duygusal mesajları geniş kitlelere yayarak sahte çoğunluk algısı yaratabilmekte; kişiselleştirilmiş propaganda içerikleri üretebilmektedir (Gençay ve Katılmış, 2025:655, 658).

Mikro-hedefleme özellikle ekonomik kaygılar, göçmen karşıtı tutumlar veya kültürel hassasiyetler gibi duygusal tetikleyicileri hedef almaktadır. Algoritmalar aracılığıyla belirlenen seçmen segmentlerine özel içerikler iletilmekte; “biz ve onlar” ayrımı güçlendirilerek kutuplaşma derinleştirilmektedir. Yankı odaları⁶ ve filtre balonları⁷ ise kullanıcıları yalnızca kendi görüşleriyle uyumlu içeriklere

6 Bireylerin yalnızca kendi görüşleriyle uyumlu fikir ve bilgilerin tekrarlandığı iletişim ortamları.

7 Algoritmaların kullanıcıya geçmiş tercih ve davranışlarına göre seçilmiş içerikler sunması sonucu farklı görüşlere maruz kalmanın sınırlandırılması durumu.

maruz bırakarak mevcut inançları ve duygusal eğilimleri pekiştirmektedir. Bu bağlamda 2016 ABD Başkanlık Seçimi'nde kişiselleştirilmiş haber akışlarının ve öneri algoritmalarının seçmenleri homojen bilgi ortamlarına yönlendirmesi, algoritmik izolasyon stratejisinin somut bir örneğini oluşturmuştur. Bunun yanında deepfake teknolojileri, görsel ve işitsel manipülasyon yoluyla güven ve korku gibi güçlü duygusal tepkileri tetikleyebilmekte; 2022 Brezilya seçimlerinde sahte videoların yarattığı etki bu riski açık biçimde göstermektedir. Ayrıca büyük dil modelleriyle desteklenen chatbotlar, bireylerin kişilik özelliklerine göre özelleştirilmiş politik mesajlar üretebilmekte ve siyasal mikro-hedefleme süreçlerini otomatikleştirebilmektedir. Gerçek zamanlı diyaloglar aracılığıyla sahte anlatılar inandırıcı biçimde sunulabilmekte; bu durum demokratik süreçler açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır (Gençay ve Katılmış, 2025: 657-664). Böylece manipülasyon kapasitesi ölçeklenebilir ve sürekli bir hâl almaktadır.

YZ'nın kamu yönetiminde kullanımı vatandaşların duygusal algılarını doğrudan etkilemektedir. Katılımcılar, YZ'nın rutin hizmetlerde verimliliği artıracığı bilgisine sahip olduklarında kurumsal güvenlerinde artış gözlemlenmiştir; ancak görev devrinin bağımlılık ve kontrol kaybı yaratabileceği fark edildiğinde güven ve kontrol duygusu belirgin biçimde azalmaktadır (Wuttke vd., 2025:16).

Benzer biçimde, küresel ölçekte hatalı uygulamalar YZ'ya yönelik şüphe, endişe ve yabancılaşma duygularını beslemektedir. Bu duygusal iklim yalnızca teknolojinin benimsenmesini zorlaştırmamakta, aynı zamanda kamu otoritesine duyulan güveni de aşındırabilmektedir (Wirtschaftler, 2025). Jungherr ve arkadaşlarının bulguları da, kamuoyunun siyasette YZ'nın aldatıcı kullanımına karşı güçlü bir normatif karşıtlık geliştirdiğini; ancak bu karşıtlığın her zaman seçim davranışına doğrudan yansımadağını göstermektedir. Bunun yerine düzenleme talebinin artması ve bireysel güçsüzlük hissini yükselmesi gibi dolaylı etkiler ortaya çıkmaktadır (Jungherr vd., 2025:15).

Algoritmik ayrımcılık ise yalnızca hukuki değil, duygusal sonuçlar doğurmaktadır. Belirli grupların sistematik biçimde dezavantajlı konumda kalması, mağduriyet ve dışlanmışlık duygularını tetikleyebilmekte; bu durum popülist mobilizasyon için uygun bir zemin oluşturabilmektedir (Keskin, 2025).

YZ destekli gözetim ve içerik denetim mekanizmaları, "halkın korunması" veya "dezenformasyonla mücadele" söylemleriyle meşrulaştırılabilmektedir. Ancak hangi içeriğin zararlı sayılacağına ilişkin karar süreçleri siyasal bağlamdan bağımsız değildir. Sürekli veri toplama ve algoritmik izleme pratikleri, muhalif

aktörlerin görünürlüğü azaltma veya içerikleri seçici biçimde filtreleme potansiyeli taşımaktadır (Hoyos ve Marin, 2025:12).

Arama örüntülerinin ve dijital etkileşimlerin analizi, potansiyel muhalif aktörlerin sınıflandırılmasını mümkün kılmakta; yüz tanıma ve gerçek zamanlı izleme sistemleri fiziksel hareketliliği takip edebilmektedir. Bu kapasite, “ulusal güvenlik” söylemi altında kamusal alanın yeniden yapılandırılmasına imkân tanyabilir (Hoyos ve Marin, 2025:12).

Algoritmaların kamu bütçesi tahsisi veya yasama önceliklendirmesinde rol üstlenmesi gibi yapısal entegrasyon örnekleri, siyasal meşruiyetin sınırlarını tartışmaya açmaktadır (Amedios, 2025). YZ'nın resmî roller üstlenmesi yönündeki girişimler, teknolojinin siyasal temsil tartışmalarının parçası hâline geldiğini göstermektedir.

YZ, siyasal kampanyaları daha hedef odaklı hâle getirmekte; seçmen davranışlarının analizi üzerinden kişiselleştirilmiş mesajlar üretmektedir. Bu kapasite, katılımı artırma potansiyeli taşırken, aynı zamanda kutuplaşmayı ve güven erozyonunu derinleştirebilir (Gençay, 2025b: 582-583, 585-587).

YZ destekli dijital araçlar, toplumsal kutuplaşmayı hızlandırma ve kamusal alanı parçalama potansiyeline sahiptir (Gençay, 2025b:578). Popülist liderlerin kampanyalarında sahte içeriklerin yaygın kullanımı bu eğilimi güçlendirmiştir. ABD’de Donald Trump, Brezilya’da Jair Bolsonaro ve İtalya’da Matteo Salvini’nin kampanyaları, bu tür dijital stratejilerle karakterize edilmiştir. (Battista ve Mangone, 2025:4). Post-truth ortamda duygular, nesnel gerçeklerin önüne geçmekte; siyasal tercihler inanç ve kimlik temelli çerçeveler üzerinden şekillenmektedir (Gençay ve Katılmış, 2025:666-668).

Sonuç olarak rasyonel oy verme varsayımı, algoritmik duygu analizi ve kişiselleştirilmiş propaganda teknikleri karşısında aşınmaktadır. YZ sistemleri teknik olarak daha hızlı ve kapsamlı analiz yapabilsede, adalet, meşruiyet ve siyasal tercih gibi normatif meseleler yalnızca veri temelli hesaplamaya indirgenemez (Amedios, 2025).

Bu bağlamda YZ, siyasal alanda duyguların hem izlenmesini hem de yönlendirilmesini mümkün kılan çift yönlü bir araç konumundadır. Demokratik rejimler açısından temel mesele, bu kapasitenin şeffaflık, hesap verebilirlik ve insan sorumluluğu ilkeleriyle sınırlandırılıp sınırlandırılmayacağıdır. Aksi hâlde algoritmik ikna teknikleri, seçmen özerkliğini zayıflatarak demokratik iradenin duygusal manipülasyon yoluyla yeniden şekillendirilmesine zemin hazırlayabilir.

3.2. Algoritmik İkna ve Mikro-Hedefleme

Dijitalleşen siyasal alan, ikna süreçlerini giderek daha fazla algoritmik sistemlere ve veri temelli stratejilere dayandırmaktadır. YZ destekli mikro-hedefleme, seçmenlerin yalnızca demografik özelliklerini değil; aynı zamanda psikolojik eğilimlerini, duygusal hassasiyetlerini ve davranış kalıplarını analiz ederek kişiselleştirilmiş siyasal mesajlar üretmeyi mümkün kılmaktadır. Bu dönüşüm, siyasal iletişimi kitlesel ve homojen bir kamusal tartışma alanı olmaktan çıkararak, bireysel düzeyde özelleştirilmiş ve çoğu zaman görünmez ikna mekanizmalarına dayalı bir yapıya dönüştürmektedir.

Bu sürecin en çarpıcı örneklerinden biri, 2016 ABD Başkanlık Seçimi sırasında ortaya çıkan Cambridge Analytica skandalıdır. Şirketin, Facebook kullanıcılarından izinsiz biçimde elde edilen verileri analiz ederek seçmenleri psikometrik profiller doğrultusunda sınıflandırdığı ve her bireye özel siyasal içerikler sunduğu ortaya çıkmıştır. Bu vaka, algoritmik veri işleme tekniklerinin seçmen davranışlarını yönlendirme potansiyelini somut biçimde ortaya koymuş; bireysel verilerin siyasal ikna süreçlerinde kullanımının demokratik rekabet, gizlilik ve rıza ilkeleri açısından ciddi etik sorunlar doğurduğunu göstermiştir (Syafhendry vd., 2025:3).

YZ'nın seçim süreçlerindeki bir diğer işlevi, belirli demografik gruplara yönelik hedefli kampanya stratejilerinin geliştirilmesidir. Siyasal aktörler, seçmenlerin yaş, gelir düzeyi, coğrafi konum ve dijital etkileşim geçmişi gibi verilerini analiz ederek özelleştirilmiş mesajlar üretebilmektedir. Örneğin, genç seçmenlerin öncelik verdiği konular sosyal medya analizleri yoluyla belirlenmekte ve kampanya içerikleri bu doğrultuda şekillendirilmektedir. Ancak bu uygulamalar, demokratik eşitlik ve kamusal tartışma açısından çeşitli riskler barındırmaktadır. Algoritmik sistemlerin önyargılı veri setlerine dayanması veya seçmen davranışını yönlendirmeye yönelik manipülatif içerikler üretmesi, siyasal rekabetin adilliğini zedeleyebilir (Shikhar ve Teckchandani, 2024:812).

YZ, yalnızca seçim güvenliği ve denetim amacıyla değil, aynı zamanda seçmen davranışlarını tahmin etmek ve kampanya stratejilerini optimize etmek için de kullanılmaktadır. Büyük veri analitiği, geçmiş oy verme davranışları, demografik göstergeler ve sosyal medya etkileşimleri üzerinden seçim sonuçlarına ilişkin öngörüler üretmektedir. Özellikle Filipinler'de kampanya aktörleri, YZ temelli analizler aracılığıyla seçmen katılım oranlarını ve aday performansını tahmin etmekte; bu tahminler kampanya stratejilerine veri temelli bir zemin sağlamaktadır. Ancak bu öngörülerin mikro-hedefli mesaj üretimiyle birleşmesi, seçmen tercihlerini yönlendirme potansiyelini artırmakta

ve öngörü teknolojileri ile siyasal ikna arasındaki sınırın bulanıklaşmasına yol açmaktadır (Syafhendry vd., 2025:5).

Sosyal medya platformlarında kullanılan YZ algoritmaları, kullanıcı etkileşimini maksimize etmeye yönelik tasarlandıkları için çoğu zaman doğruluk ölçütlerinden ziyade güçlü duygusal tepki üreten içerikleri öne çıkarmaktadır. Bu durum, sansasyonel ve yanıltıcı bilgilerin daha görünür hâle gelmesine, duygusal kutuplaşmanın derinleşmesine ve kamusal tartışma alanının parçalanmasına zemin hazırlamaktadır. Kampanya aktörleri, bireylerin sosyo-ekonomik durumu, coğrafi konumu ve dijital etkileşim geçmişine dayalı olarak farklı siyasal mesajlar üretebilmekte; bu da seçmenlerin yalnızca kendi görüşleriyle uyumlu içeriklere maruz kalmasına yol açmaktadır. Böylece YZ temelli mikro-hedefleme, demokratik rekabetin eşit bilgiye dayalı niteliğini zayıflatma potansiyeli taşımaktadır (Syafhendry vd., 2025:7).

YZ destekli mikro-hedefleme teknikleri, seçmenlerin dijital davranış verilerini analiz ederek yalnızca demografik değil, aynı zamanda psikografik temelli kampanya stratejilerinin geliştirilmesini mümkün kılmaktadır. Duygu analizi gibi araçlar, seçmenlerin korku, öfke, umut veya aidiyet gibi duygusal tepkilerini ölçerek mesaj içeriklerinin gerçek zamanlı biçimde optimize edilmesine imkân tanımaktadır. Bu durum, siyasal iletişimi daha etkili hâle getirirken, ikna süreçlerinin şeffaflığını azaltmakta ve seçmen davranışlarını görünmez algoritmik yönlendirmelere açık hâle getirmektedir (Gençay, 2025b:581).

Bu dönüşümün erken ve sembolik örneklerinden biri, Barack Obama'nın 2008 ABD Başkanlık Seçim kampanyalarıdır. Obama'nın "Yes We Can" kampanyası, seçmen davranışlarını etkilemek amacıyla algoritmik analiz ve mikro-hedefleme tekniklerinden yararlanmış; bireysel tercihlere dayalı mesajlaşma stratejileriyle siyasal iletişimin kişiselleştirilmesini sağlamıştır (Lincoln Institute, 2023; Gençay ve Katılmış, 2025:658-659). Bu örnek, YZ destekli veri analitiğinin siyasal kampanyalarda nasıl merkezî bir rol üstlenmeye başladığını göstermektedir.

Bununla birlikte, mikro-hedefleme pratikleri yalnızca demokratik kampanya stratejileriyle sınırlı kalmamış; popülist hareketlerin manipülasyon kapasitesini de artırmıştır. Sosyal botlar, 2016 ABD Başkanlık Seçimi ve Brexit süreciyle birlikte politik manipülasyon araçları hâline gelmiştir. Gelişmiş YZ modelleriyle donatılan bu botlar, insan davranışlarını taklit ederek etkileşim kurabilmekte ve mikro-hedefleme yoluyla bireylerin siyasal tercihlerini etkileme kapasitesine sahip olmaktadır (Gençay ve Katılmış, 2025:657-658).

Algoritmik ikna ve mikro-hedefleme pratikleri, popülist liderlerin kampanyalarında da belirgin biçimde gözlemlenmektedir. ABD’de Donald Trump, Brezilya’da Jair Bolsonaro ve İtalya’da Matteo Salvini’nin kampanyaları, sosyal medya algoritmaları, hedefli reklamlar ve duygusal içerik üretimiyle karakterize edilmiştir (Battista ve Mangone, 2025:4). Bu stratejiler, seçmenlerin psikolojik zayıflıklarını hedef alarak gaslighting⁸ benzeri etkiler yaratmakta ve demokratik tartışma zemininin aşınmasına katkıda bulunmaktadır.

Deepfake teknolojisi de algoritmik ikna süreçlerinde giderek daha önemli bir araç hâline gelmiştir. Derin öğrenme teknikleri kullanılarak üretilen sahte ama inandırıcı görsel ve işitsel içerikler, seçmenlerin algısını yanıltmak ve duygusal tepkilerini manipüle etmek amacıyla kullanılmaktadır. Özellikle siyasi figürlere atfedilen deepfake videolar, mikro-hedefleme stratejileriyle birleştiğinde propaganda ve manipülasyon kapasitesini önemli ölçüde artırmaktadır. 2022 Brezilya seçimlerinde sahte videoların halkın güvenini zedelemesi, bu teknolojilerin demokratik süreçler üzerindeki yıkıcı etkisini göstermektedir (Gençay ve Katılmış, 2025:662-663).

Bununla birlikte, algoritmik ikna ve mikro-hedefleme pratiklerinin uluslararası boyutu da göz ardı edilemez. 2016 ABD seçimleri sırasında Rus İnternet Araştırma Ajansı’nın sahte hesaplar ve botlar aracılığıyla Amerikan seçmenlerini hedef alması, dijital dezenformasyonun seçim süreçlerine nasıl müdahale edebileceğini göstermiştir. Sosyal medya üzerinden yayılan yanlış bilgilerin yaygınlığı ve inandırıcılığı, seçmen davranışlarını dolaylı biçimde etkilemiş; bu durum seçim bütünlüğüne dair endişeleri artırmıştır (Çelik, 2025:121-122).

Öte yandan, büyük dil modelleri demokratik süreçler açısından yalnızca riskler değil, belirli fırsatlar da sunmaktadır. Otomatik bilgi doğrulama, kaynak denetimi ve daha az çatışmacı dil önerileri yoluyla demokratik söylem kalitesini artırma potansiyeline sahiptirler. Seçmenlerin siyasi konuları daha iyi anlamalarına, partileri ve politikaları karşılaştırmalarına yardımcı olabilirler. Ancak bu sistemlerin ikna edicilik kapasitesinin optimize edilmesi, doğruluk ve dürüstlükten ödün verilmesi riskini de beraberinde getirmektedir (Rymon, 2025: 4-5). Yaklaşık 80.000 katılımcı ve 19 farklı modelle yürütülen kapsamlı bir araştırma, sohbet botlarının bireylerin siyasi görüşlerini etkileyebildiğini; özellikle bilgi yoğun yanıtların yüksek ikna gücüne sahip olduğunu, ancak doğruluk oranının daha düşük kaldığını ortaya koymaktadır (Milmo, 2025). Bu bağlamda algoritmik ikna ve mikro-hedefleme, siyasal iletişimi daha etkili

8 Bir kişinin ya da grubun gerçekliği algılama biçimini sistemli biçimde manipüle ederek kendi algısından şüphe duymasını sağlama yöntemi.

ve veri temelli hâle getirirken, demokratik eşitlik, şeffaflık ve seçmen özerkliği açısından ciddi riskler barındırmaktadır.

3.3. Algı Yönetimi ve Yönlendirme

Dijital çağda YZ, yalnızca veri analizi ve mikro-hedefleme aracı değil; aynı zamanda kamusal algıyı biçimlendiren stratejik bir yönlendirme mekanizmasıdır. Sosyal medya içeriklerinin büyük ölçekli analizi sayesinde siyasal aktörler hedef kitlelerini daha hassas biçimde belirleyebilmekte; propaganda ile yanlış bilgiyle mücadele ya da tam tersine dezenformasyon üretimi amacıyla algoritmik araçlardan yararlanabilmektedir. Kriz yönetimi ve diplomasi alanında senaryo simülasyonları üretme kapasitesi, yapay zekâyı siyasal kararların toplumsal etkilerini öngörmeye ve algı yönetiminde stratejik bir araç hâline getirmektedir (Gençay, 2025b:576).

YZ temelli otomatik içerik üretim sistemleri (“otomatik gazetecilik”), medya alanında geleneksel editoryal süreci dönüştürmekte; kamusal tartışma alanının işleyişini yeniden yapılandırmaktadır. Bilgi dolaşımını hızlandıran bu sistemler, aynı zamanda manipülasyon ve dezenformasyon riskini artırmaktadır. Algoritmik içerik üretimi ve dağıtımı, kamuoyunu belirli duygu durumlarına yönlendirebilecek bir kapasiteye sahiptir (Battista ve Mangone, 2025:4). Bu durum, dijital ortamda hakikat ile kurgu arasındaki sınırın giderek bulanıklaşmasına yol açmaktadır.

Algoritmaların içerik akışını düzenleme gücü, siyasal bilginin algılanma biçimini dönüştürmektedir. Arama motorları ve öneri sistemleri aracılığıyla yürütülen filtreleme süreçleri, kişiselleştirilmiş propaganda ve dezenformasyonun yayılımını kolaylaştırabilmektedir (Gençay, 2025b:577-578). Kullanıcıların mevcut inançlarını pekiştiren içeriklere maruz kalması, yankı odaları ve filtre balonları üretmekte; bu durum demokratik çoğulculuğu zayıflatmaktadır. Yankı odaları, farklı görüşlerle temasın azalmasına ve epistemik (bilgiye dayalı) olarak kapalı iletişim alanlarının oluşmasına yol açarak nesnel sorgulama ve hesap verebilirlik mekanizmalarını aşındırmaktadır (Çelik, 2025:123, 127,129).

Sosyal botlar ve koordineli dijital ağlar, algı yönetiminin en görünür araçları arasında yer almaktadır. Bot ağları, çevrimiçi tartışmaları yönlendirebilmekte ve geniş çaplı bir fikir birliği yaratsamı yaratılabilmektedir (Çelik, 2025:126-127). 2016 Filipinler seçimlerinde Rodrigo Duterte lehine çalışan otomatik bot ağları ve 2019 Tayland genel seçimlerinde yürütülen koordineli dijital kampanyalar, YZ araçlarının yanlış anlatılar üretmek amacıyla kullanılabileceğini göstermiştir. Benzer şekilde Myanmar’da sosyal medya üzerinden yayılan etnik temelli dezenformasyon içerikleri, algoritmik yönlendirme ile toplumsal gerilimi artırmıştır (Syafhendry vd., 2025:3, 7-8).

Algı yönetiminin daha sofistike boyutu, deepfake ve sentetik medya teknolojilerinde görülmektedir. Derin öğrenme teknikleri (GAN, yüz takası, dudak senkronizasyonu) ve ses sentezi modelleri sayesinde kamu figürlerinin hiç söylemedikleri sözleri söylemiş ya da yapmadıkları eylemleri gerçekleştirmiş gibi gösteren içerikler üretilebilmektedir (Gençay ve Katılmış, 2025:664). Bu tür içerikler, özellikle seçim dönemlerinde seçmenlerin duygusal tepkilerini tetikleyerek kamuoyunun yanlış biçimlenmesine yol açabilmektedir (Syafhendry vd., 2025:3). Deepfake içerikler yalnızca seçim sonuçlarını değil, aynı zamanda medya ve kurumsal güveni de zedelemektedir (Çelik, 2025:121).

Algoritmik manipülasyon yalnızca seçim kampanyalarıyla sınırlı değildir. Çin’de devletin vatandaşların çevrimiçi davranışlarını ve biyometrik verilerini izlemeye yönelik YZ uygulamaları geliştirmesi; Rusya’nın sahte haber ve manipülatif içerik üretimi yoluyla kamuoyu etkilemeye çalışması, yapay zekânın algı yönetimi bağlamındaki jeopolitik boyutunu ortaya koymaktadır (Lincoln Institute, 2023). Bu örnekler, yapay zekânın hem demokratik hem de otoriter bağlamlarda siyasal alanı kontrol etme aracı olarak kullanılabilirliğini göstermektedir.

Bilgi düzensizlikleri ve “infodemi” olarak tanımlanan aşırı bilgi maruziyeti, doğrulanmış içerik ile sahte içerik arasındaki ayrımı zorlaştırmaktadır (Battista ve Mangone, 2025:7). COVID-19 pandemisi sürecinde komplo teorileri ve yanlış anlatıların hızla yayılması, YZ destekli içerik dolaşımının demokratik süreçler üzerindeki etkisini görünür kılmıştır. Benzer şekilde arama motorlarındaki algoritmik önyargılar, toplumsal cinsiyet ve ırk temelli ayrımcılığı yeniden üretebilmekte; örneğin Google aramalarında farklı kimliklere (örneğin siyah ile beyaz kadın) yönelik temsiller arasında belirgin eşitsizlikler gözlemlenebilmektedir (Çelik, 2025:125, 127).

Makine öğrenimi sistemlerinin “kara kutu” niteliği, hangi değişkenlerin hangi ağırlıklarla değerlendirildiğinin bilinmemesine yol açmakta; böylece algoritmalar yalnızca teknik çıktılar üretmekle kalmayıp hangi söylemin “olağan” kabul edileceğini de dolaylı biçimde tanımlamaktadır (Akcan, 2025; Işık ve Ekiz, 2023). Bu durum, siyasal tercihlerin veri temelli normlar üzerinden yeniden yapılandırılması anlamına gelmektedir.

Algı yönetiminin bir diğer boyutu, seçmenlerin karar süreçlerini doğrudan YZ sistemlerine devretme eğilimidir. Günümüzde bazı vatandaşların ChatGPT benzeri sistemlere hangi partinin kendi görüşleriyle örtüştüğünü sorması, bireysel kanaat oluşumunun algoritmik tavsiyelere dayanma riskini ortaya koymaktadır. Kararların algoritmalar tarafından önceden şekillendirilmesi, demokratik tercihin özünü zayıflatabilir. Yapay zekânın insan davranışlarını

etkileyebilecek düzeyde tavsiyeler sunabilmesi, siyasal tercihlerin de benzer biçimde yönlendirilebileceğine işaret etmektedir (Amedios, 2025).

YZ altyapısının büyük ölçüde özel şirketlerin kontrolünde olması, algı yönetimi tartışmasına yapısal bir boyut kazandırmaktadır. Amazon, Microsoft, Google, Meta Platforms ve TikTok gibi şirketler, dijital kamusal alanın teknik altyapısını büyük ölçüde kontrol etmektedir (Amedios, 2025). Bu durum, demokratik süreçlerin kamusal denetim dışındaki ticari aktörlerin tasarım tercihlerine bağımlı hâle gelmesi riskini doğurmaktadır.

Sonuç olarak YZ destekli algı yönetimi; bot ağları, deepfake içerikler, spekülâtif anlatılar ve algoritmik filtreleme mekanizmaları aracılığıyla gerçeklik algısını bulanıklaştırmaktadır. Hakikat ile kurgu arasındaki sınırın aşınması, seçmenlerin bilinçli tercih yapma kapasitesini zayıflatmakta; demokratik meşruiyet, kamusal güven ve toplumsal bütünlük açısından ciddi riskler üretmektedir (Çelik, 2025:121; Shikhar ve Teckchandani, 2024:810; Işık ve Ekiz, 2023; Lincoln Institute, 2023). Bu nedenle YZ temelli algı yönetimi pratikleri, yalnızca teknik değil, aynı zamanda etik, hukuki ve demokratik boyutlarıyla ele alınması gereken yapısal bir mesele olarak ortaya çıkmaktadır.

3.4. Katılım Algısı ve Manipülasyon

Dijital çağda YZ, demokratik katılımın teknik altyapısını güçlendirme potansiyeli taşırken aynı zamanda katılımın simülasyonunu üretebilen bir yönlendirme mekanizmasına dönüşebilmektedir. Bu bağlamda iki kritik mesele ortaya çıkmaktadır: “bireylerde oluşan ‘katılıyorum’ hissi ile gerçek siyasal katılım arasındaki fark ve dijital etkileşim ile demokratik katılımın birbirine karıştırılması”.

YZ tabanlı otomatik çeviri ve ses tanıma teknolojileri, siyasal içeriklerin ve resmî belgelerin yerel dillere aktarılmasını kolaylaştırarak bilgiye erişimi genişletebilmektedir. Çok dilli ve kişiselleştirilmiş içerik sunumu sayesinde vatandaşlar kamusal karar süreçlerine ilişkin daha doğrudan bilgiye ulaşabilmektedir. Bu durum, demokratik yönetimlerin temel ilkelerinden biri olan bilgiye erişim hakkını güçlendirme potansiyeli taşımaktadır. Ancak aynı teknolojik kapasite, bilginin seçici biçimde sunulması ve katılım algısının yönlendirilmesi riskini de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla yapay zekânın katılımı artırıcı işlevi, manipülasyon potansiyeliyle birlikte değerlendirilmelidir (Zidouemba, 2025:5-6).

YZ destekli Kitle Çevrimiçi Tartışma mekanizmaları, yüz binlerce vatandaşın eş zamanlı biçimde siyasal tartışmalara katılımını mümkün kılabilir. Bu sistemler, geleneksel katılım biçimlerindeki gerilemeye karşı demokratik süreci yeniden canlandırma kapasitesine sahiptir (Rymon, 2025:11). Örneğin

Tayvan’da YZ destekli platformlar, ulaşım ve enerji politikaları hakkında binlerce görüşü analiz ederek ortak argüman kümeleri üretmiş; bu durum parlamento ile kamuoyu arasındaki iletişimi daha yapılandırılmış hâle getirmiştir (Amedios, 2025). Bu tür uygulamalar, yapay zekânın katılımı kolaylaştırıcı yönünü göstermektedir.

Bununla birlikte dijital katılım araçlarının yaygınlaşması, “etkileşim” ile “katılım” arasındaki sınırı bulanıklaştırmaktadır. Sosyal medya platformlarında içerik beğenmek, paylaşmak veya yorum yapmak, kullanıcıya siyasal sürece dâhil olduğu hissini verebilmektedir. Ancak bu tür etkileşimler, karar alma süreçlerine gerçek bir etkide bulunmayabilir. Makine öğrenimi algoritmaları, viral ve duygusal içerikleri öne çıkararak kullanıcıların görünürlük ve etki algısını artırırken, kamusal müzakerenin niteliğini daraltabilmektedir (Rymon, 2025:3-4). Böylece “katılıyorum” hissi üretilmekte; fakat bu duygu çoğu zaman sembolik ve yüzeysel bir angajmana karşılık gelmektedir.

Algoritmik içerik sıralama sistemleri, kullanıcıların maruz kaldığı bilgiyi kişiselleştirerek filtre baloncukları ve yankı odaları üretmektedir. Bu süreç, farklı perspektiflere erişimi sınırlayarak demokratik tartışmanın çoğulcu niteliğini zayıflatmaktadır. Özellikle Facebook ve X (eski adıyla Twitter) gibi platformlarda algoritmaların dışlayıcı grup dinamikleriyle birleşmesi, ikna edici dezenformasyonun yayılımını hızlandırabilmektedir (Battista ve Mangone, 2025:4, 7, 10). Bu bağlamda katılım verileri üzerinden yürütülen mikro-ölçekli analizler, seçmen davranışlarının önceden modellenmesine ve stratejik olarak yönlendirilmesine imkân tanımaktadır.

Jungherr ve arkadaşlarının (2025:2) belirttiği üzere YZ siyasal alanda üç temel amaçla kullanılmaktadır: “kampanya operasyonlarını geliştirmek, seçmen iletişimini artırmak ve aldatmaya girişmek”. Nitekim 2016 Filipinler seçimlerinde Rodrigo Duterte lehine çalışan bot ağları yanlış içeriklerin yayılmasına katkı sağlamış; 2019 Tayland seçimlerinde kişiselleştirilmiş propaganda teknikleri siyasal rekabetin adilliğine ilişkin etik tartışmaları derinleştirmiştir. Myanmar örneğinde ise askerî yönetimin algoritmik gözetim ve dezenformasyon araçlarını muhalefeti bastırmak amacıyla kullanması, yapay zekânın otoriter bağlamlarda sistematik bir kontrol mekanizmasına dönüşebileceğini göstermektedir (Syafhendry vd., 2025:8).

Manipülasyon, söylemsel düzeyde “olumlu kendini sunma” ve “olumsuz başkalarını sunma” stratejileri üzerinden yürütülmektedir. Hedefli reklamcılık, sosyal medya etkileycileri ve sahte haber üretimi, dijital manipülasyonun başlıca araçlarıdır (Çelik, 2025:127). 2022’de Rusya-Ukrayna savaşı sırasında Volodymyr Zelenskiy’nin teslim çağrısı yaptığına dair dolaşıma sokulan

deepfake video, kriz anlarında YZ destekli dezenformasyonun kamuoyunda kafa karışıklığı yaratma kapasitesini açık biçimde göstermiştir (Amedios, 2025).

Katılımın yüzeysel biçimde çoğalması, her zaman demokratik meşruiyetin güçlendiği anlamına gelmemektedir. 4 Temmuz 2024'te gerçekleştirilen Birleşik Krallık genel seçimlerinde katılım oranının %59,8'e düşmesi, dijital çağda artan çevrimiçi siyasal etkileşime rağmen sandık katılımındaki gerilemeyi ortaya koymuştur (Battista ve Mangone, 2025:5). Bu durum, dijital katılım ile kurumsal demokratik katılım arasındaki kopuşu göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Yapay zekânın doğrudan temsil süreçlerine entegre edildiği deneyler de bu tartışmayı derinleştirmektedir. ABD'de geliştirilen "AI Politician girişimi" ve Danimarka'daki "Syntetiske Parti projesi", vatandaş girdilerini algoritmik olarak işleyerek siyasal pozisyon üreten YZ temelli temsil modelleri denemiştir. Benzer biçimde Yeni Zelanda'daki "Sam" adlı siyasal robot girişimi, dijital etkileşim yoluyla geniş kitlelere ulaşmayı hedeflemiştir (Battista ve Mangone, 2025:5). Bu örnekler, temsili demokraside insan iradesinin yerini algoritmik ara yüzlerin alıp alamayacağına ilişkin normatif soruları gündeme getirmektedir.

Öte yandan YZ sistemlerinin tarihsel veri setlerine dayanması, geçmiş eşitsizlikleri yeniden üretme riski taşımaktadır. "Deep Text" örneğinde Meksikalı kullanıcıların çevrimiçi davranışlarının olumsuz kategorize edilmesi, algoritmik önyargının marjinal gruplar üzerindeki potansiyel etkisini göstermektedir (Zidouemba, 2025:6). Bu tür uygulamalar eşit temsil ve katılım ilkelerini zedeleyerek yapısal adaletsizlikleri derinleştirebilir.

Bu nedenle YZ okuryazarlığı; algoritmaların nasıl çalıştığını, hangi sınırlılıklara sahip olduğunu ve üretilen çıktının nasıl değerlendirilmesi gerektiğini kavramayı içeren temel bir demokratik beceri hâline gelmektedir. Bu bağlamda Finlandiya'nın 2018 yılında başlattığı "Yapay Zekânın Temelleri" çevrimiçi programı, geniş kitlelere algoritmik sistemlere dair farkındalık kazandırmayı amaçlayan önleyici bir politika örneği sunmaktadır (Amedios, 2025).

Sonuç olarak YZ, demokratik katılımın ölçeğini ve hızını artırabilmekte; ancak aynı zamanda katılımın simülasyonunu üreterek bireylerde sahte bir etki ve temsil duygusu oluşturabilmektedir. "Katılıyorum" hissi ile gerçek siyasal etki arasındaki mesafenin açılması, demokratik meşruiyet açısından yapısal bir risk üretmektedir.

4. Demokratik Rekabetin Duygusal Erozyonu ve Etik Sorunlar

YZ destekli siyasal iletişim ve yönetim pratikleri, demokratik rekabeti yalnızca teknik araçlar düzeyinde değil, normatif ve duygusal zeminde de dönüştürmektedir. Algoritmik duygu analizi, mikro-hedefleme ve algı yönetimi teknikleri, siyasal eşitlik ilkesini zedeleyebilecek koşullar üretirken; güven, temsil ve meşruiyet gibi demokrasinin kurucu unsurlarını kırılğan hâle getirmektedir. Dijital altyapının özel şirketlerin kontrolünde yoğunlaşması, veri temelli kampanya stratejileri ve otomatik karar mekanizmaları, demokratik rekabeti giderek daha teknik ve kapalı bir alana taşımaktadır. Bu süreçte yurttaşların siyasal özerkliği duygusal manipülasyon, şeffaflık eksikliği ve hesap verebilirlik sorunları karşısında aşınma riskiyle karşı karşıyadır. Bu bölümde, yapay zekânın demokratik rekabeti nasıl dönüştürdüğü; eşitsizlik, hesap verebilirlik, etik ve hukuki riskler çerçevesinde ele alınacaktır.

4.1. Demokratik Rekabetin Dönüşümü

Düşük ve orta gelirli ülkelerde yapay zekânın yaygınlaşması, yapısal eşitsizlikleri derinleştirme riski taşımaktadır. Düşük dijital okuryazarlık oranları ve yüksek vasıflı iş gücü eksikliği, teknolojik dönüşümün toplumsal maliyetlerini artırmaktadır. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) raporlarına göre sınırlı teknoloji becerisine sahip gruplar işgücü piyasasından dışlanma riskiyle karşı karşıyadır. YZ uygulamaları, yüksek vasıflı çalışanlar için fırsatlar yaratırken, düşük vasıflı emek açısından iş kaybı ve gelir güvencesizliği riskini artırmakta, bu da siyasal temsil ve demokratik rekabeti dolaylı olarak etkileyebilmektedir (Zidouemba, 2025:4).

Siyasette YZ kullanımına yönelik kamuoyu tepkisi de dikkate değerdir. Vatandaşlar, siyasal iletişim ve katılım süreçlerinde YZ kullanımını cezalandırma eğilimindedir. İlk kullanım kabul görebilse de, teknolojinin işleyişine dair farkındalık arttıkça kontrol hissi ve kurumsal güven azalmakta; bu da YZ uygulamalarına yönelik desteğin düşmesine yol açmaktadır. Bu durum, kısa vadeli verimlilik kazanımlarının uzun vadede meşruiyet kaybına dönüşebileceğini gösteren “başarı yoluyla başarısızlık” riskini ortaya koymaktadır (Wuttke vd., 2025:16).

Küresel ölçekte yaşanan hatalı uygulamalar ve algoritmik yanlış karar örnekleri, siyasal aktörlerin ve vatandaşların YZ'ya olan güvenini zayıflatmaktadır. Algoritmik yönetimdeki başarısızlıklar, yalnızca teknik bir sorun değil, aynı zamanda kamu otoritesine duyulan güvenin aşınması anlamına gelmektedir. Bu nedenle YZ destekli karar süreçlerinde insan yargısının korunması, demokratik meşruiyetin sürdürülebilmesi açısından normatif bir gerekliliktir (Wirtschaftler, 2025).

Dijital eşitsizlik, siyasal katılımın da eşit biçimde gerçekleşmesini engellemektedir. İnternet erişimi, dijital okuryazarlık ve algoritmik bilgiye ulaşımında yaşanan yapısal engeller, YZ destekli katılım araçlarının demokratik rekabeti genişletmekten çok mevcut eşitsizlikleri yeniden üretebileceğini göstermektedir (Rymon, 2025:6).

YZ destekli aldatıcı uygulamalara yönelik kamu tepkisi, siyasal aktörler için ikili bir risk üretmektedir. Bir yandan bu stratejileri kullanmaktan kaçınmak için yeterli teşvik olmayabilir; diğer yandan kamu baskısı, yararlı ve meşru yenilikleri de sınırlayan aşırı kısıtlayıcı bir düzenleyici modele yol açabilir. Bu ikili dinamik, hem demokratik rekabetin niteliğini zayıflatmakta hem de YZ'nın demokratik süreçlere sağlayabileceği potansiyel katkıları sınırlandırmaktadır (Jungherr vd., 2025:2).

Siyasal aktörler, düşük maliyetli YZ stratejileriyle kısa vadeli rekabet avantajı elde edebilir; ancak bu stratejiler toplumsal maliyetleri artırmakta, kamuoyunda daha katı düzenleyici taleplerin güçlenmesine ve teknolojik yönetim alanında aşırı kısıtlayıcı politika baskısına yol açmaktadır. Bu durum, demokratik rekabetin eşitlik ilkesini zayıflatmakta ve teknolojik yeniliğin demokratik çerçevede sürdürülmesini zorlaştırmaktadır (Jungherr vd., 2025:17).

Demokrasiler şeffaflık, çoğulculuk ve katılım ilkeleri üzerine kuruluyken, otoriter sistemler YZ'yı gözetim ve kontrol aracı olarak kullanmaktadır. Yüz tanıma, hareket takibi ve sosyal puanlama gibi uygulamalar, yoğun devlet gözetimi ile hukukun üstünlüğü ilkeleri arasında gerilim yaratmaktadır. Çin'de uygulanan Sosyal Kredi Sistemi, vatandaşların davranışlarını takip ederek puanlamaktadır ve devlet hizmeti sunumu ile tam kontrol arasındaki ince çizgiyi göstermektedir (Amedios, 2025).

YZ, siyasal iletişim alanında da demokratik rekabeti dönüştürmektedir. Algoritmik önyargı, kişisel veri ihlalleri, deepfake teknolojileri, mikro-hedefleme ve bot ağları seçim süreçlerine doğrudan müdahale etmektedir. Bu durum, siyasal iletişimde algısal üstünlük üretimini stratejik avantaja dönüştürmekte ve kutuplaşmayı artırmaktadır (Çelik, 2025:129-130).

YZ'nın küresel siyasette stratejik rolü, dijital diplomasi, askeri ve güvenlik uygulamalarıyla doğrudan ilişkilidir. Teknolojik üstünlük, devletler arası iş birliği ve rekabet dengesini hassas hâle getirmekte; süper zeki YZ teknolojileri geliştirilmesi yarışı uluslararası gerginlikleri artırma riski taşıdığı gibi uluslararası ilişkilerde paradigma değişikliklerini tetikleyebilmektedir. Ancak etik, veri gizliliği ve siber güvenlik boyutları, bu avantajları sınırlayabilmektedir. YZ destekli sistemler, diplomatik stratejileri bilgilendirmek için büyük veri analizlerinden

yararlanmakta ve uluslararası güvenlik süreçlerini dönüştürmektedir (Gençay, 2025b:585-587).

Sonuç olarak, YZ demokratik rekabeti hem teknik hem de stratejik boyutlarda yeniden şekillendirmekte; taraflar arasında dengesiz üstünlük yaratmakta, siyasal eşitliği zedelemekte ve dijital eşitsizlikleri derinleştirmektedir.

4.2. Hesap Verebilirlik Problemi

YZ, demokratik katılımı genişletme ve yönetim süreçlerini daha verimli hâle getirme potansiyeli taşırken, demokratik meşruiyet ve hesap verebilirlik açısından ciddi sorunları gündeme getirmektedir. Sosyal medya platformlarında kullanılan YZ destekli algoritmalar, siyasal söylemin görünürlüğünü ve dolaşımını belirleyerek kamusal tartışma alanını şekillendirmekte; bu durum bilgi manipülasyonu ve veri gizliliği konularında kaygıları artırmaktadır.

Büyük Dil Modelleri, demokratik diyalogu zenginleştirme kapasitesine sahip olsalar da epistemik belirsizlikler ve yanlış bilginin üretimi gibi riskler barındırmaktadır. Kitlesele Çevrimiçi Müzakere platformları vatandaş katılımını ölçeklendirebilmekte ve algoritmik karar alma sistemleri politika uygulamalarında verimlilik sağlayabilmektedir. Ancak bu sistemler, toplumsal değer çatışmalarını ve karmaşık uzlaşmaları yönetmede sınırlı kalmaktadır. YZ sistemlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte siyasal temsilcilerin rolü, doğrudan karar vericilerden, otomatik karar çerçevelerini tasarlayan ve denetleyen aktörlere dönüşmektedir. Bu durum, normatif ve siyasal olarak tartışmalı kavramların teknik parametrelere indirgenmesi riskini doğurmaktadır (Rymon, 2025:1).

Uluslararası siyasette karar alma süreçlerine yapay zekânın entegrasyonu, sorumluluğun kime ait olduğu sorusunu karmaşık hâle getirmektedir. Algoritmik sistemlerin önerileri doğrultusunda alınan kararların sonuçları ortaya çıktığında, politik sorumluluk insan aktörlerde mi yoksa teknik sistemlerde mi olacağı belirsizleşmektedir. Aşırı YZ bağımlılığı, insan sezgisi ve diplomatik yargının ikincilleşmesine yol açabilir ve kriz anlarında yanlış değerlendirmeler ile tırmanan çatışmalara zemin hazırlayabilir (Shikhar ve Teckchandani, 2024:812).

Almanya'nın Erlangen-Nürnberg Üniversitesinden Prof. Dr. Vincent Müller, yapay zekânın doğrudan siyasal karar verici olarak konumlandırılmasının uygulanabilir olmadığını vurgulamaktadır. Büyük dil modelleri, teknik ve rutin işlemlerde destek sağlayabilir; ancak etik ve çok boyutlu değerlendirme gerektiren alanlarda sınırlıdır. Örneğin sağlık yatırımlarında veya kamu ihalelerinde YZ yalnızca optimizasyon sağlar; hangi ekipmanın hayat kurtaracağı veya daha uzun ömürlü olacağı konusunda doğru karar veremez. Müller, karar yetkisi arttıkça hesap verebilirlik sorunlarının da derinleştiğini

belirterek, yapay zekâya devredilecek yetkinin sınırlı tutulması gerektiğini savunmaktadır (Akcan, 2025).

YZ, hızlı yenilik senaryoları çerçevesinde siyasal ve idari süreçleri dönüştürmekte; karar ve politika üretiminde tarafsız bir araç olarak konumlandırılabilir. Ancak otomasyona duyulan bu güven, insan iradesi ile algoritmik sistemler arasındaki yetki paylaşımını ve kamusal otoritenin meşruiyet temelini tartışmaya açmaktadır. Özellikle siyasal alan ile vatandaşlık arasındaki kopukluk arttığında, otomatik karar süreçleri kurumsal güven, demokratik katılım ve yurttaş beklentileri açısından yapısal sorunlar yaratmaktadır (Battista ve Mangone, 2025:4).

Algoritmik karar mekanizmaları, şeffaflığı sınırlaması ve vatandaşların alınan kararlara itiraz edebilme veya uygulamaları denetleyebilme kapasitesini zayıflatmasıyla da hesap verebilirlik sorunu ortaya çıkarmaktadır. Örneğin Birleşik Krallık hükümeti, 2025 yılı başına kadar YZ destekli karar süreçlerine ilişkin sınırlı düzeyde veri paylaşmıştır. İşçi Partisi, kamu denetimini güçlendirmek ve güvenliği sağlamak amacıyla bağlayıcı düzenlemeler ve test verilerinin yayımlanmasını önermiştir (Keskin, 2025).

Ajans-devlet ilişkisi bağlamında, kamu görevlerinin yapay zekâya devri kontrol ve güven dengesi ile ilgili gerilimler üretmektedir. Özellikle rutin görevlerin otomasyonu, vatandaşların hizmet süreçleri üzerindeki şeffaflık ve güven algısını değiştirmekte ve verimlilik ile hesap verebilirlik arasındaki olası dengeyi sorgulatmaktadır (Wuttke vd., 2025:5).

Karmaşık algoritmik sistemlerin “kara kutu” niteliği, demokratik denetim mekanizmalarını zayıflatmakta ve kamu gücünün kullanımında sorumluluğun tespitini güçleştirmektedir (Işık ve Ekiz, 2023). Özellikle mahkemeler, polis, okullar ve sosyal hizmetler gibi bürokrasilerde algoritmaların rolü tartışmalı hale gelmektedir. Bu alanlarda, insan denetimi altında olmayan algoritmaların, bireylerin haklarını doğrudan etkileyebileceği düşünülmektedir (Green, 2021:4).

Vatandaşların algoritmik süreçler ve veri kullanımı hakkında bilgi eksikliği, demokratik hesap verebilirlik açısından ciddi sorunlar doğurmaktadır. Veri sahipliği, algoritmaların tasarımı ve platform kontrolü temel olarak siyasal sorular olup, denetimsiz kalması hükümetleri şirket inisiyatifine bağımlı hâle getirmekte ve hesap verebilirliği derinleştirmektedir (Amedios, 2025).

Siyasette YZ hata yaptığında sorumluluğun kime ait olduğu belirsizleşir. Örneğin Avusturya’da işsizleri “iş bulma yeteneklerine” göre sınıflandıran pilot YZ projesi, belirli grupları dezavantajlı duruma sokmuş ve hukuki sorunlar doğurmuştur. Hollanda’da çocuk bakım yardımlarında kullanılan

algoritmik dolandırıcılık tespit sistemi ise binlerce aileyi yanlış suçlamış ve hükümetin istifasına yol açmıştır (Amedios, 2025). Bu örnekler, algoritmik karar süreçlerinin teknik değil, doğrudan siyasal sonuçlar üretebildiğini göstermektedir.

YZ riskleri, kullanım biçimi ve kontrol yetkisine bağlı olarak demokrasiyi güçlendirebilir veya aşındırabilir. Şeffaf ve denetlenebilir kullanım demokratik süreçleri desteklerken, manipülatif veya şeffaf olmayan kullanım güveni zedeleyebilir ve toplumsal kutuplaşmayı artırabilir. Bu bağlamda nihai sorumluluğun, algoritmaların değil seçilmiş temsilcilerin elinde olması beklenmektedir (Amedios, 2025).

IBM'in 1979 tarihli eğitim kılavuzunda belirttiği gibi, "Bir bilgisayar asla sorumlu tutulamaz; bu nedenle bir bilgisayar asla yönetim kararı almamalıdır." Bu görüş, YZ sistemlerinin teknik doğruluğunun ötesinde etik ve hukuki sorumluluk gerektirdiğini vurgulamaktadır (Akcan, 2025).

4.3. Etik ve Hukuki Riskler

YZ, vatandaşların siyasal bilgiye erişiminden karar alma süreçlerine ve yönetim biçimlerine kadar demokratik mekanizmaları yapısal düzeyde dönüştürmektedir. Hükümetler, uzun süredir kamu hizmetlerini iyileştirmek ve yurttaşların politika yapımına katılımını artırmak amacıyla dijital teknolojileri benimsemektedir. Ancak YZ, otonom çalışma kapasitesi, kendini geliştirebilme özelliği ve karmaşık bilişsel görevleri yerine getirebilmesi bakımından önceki dijital araçlardan niteliksel olarak ayrılmaktadır. Bu dönüşüm, liberal demokrasilerin temsili yönetim mekanizmalarıyla doğrudan kesişmekte ve etik ile hukuki riskleri ön plana çıkarmaktadır (Rymon, 2025:2).

Yapay zekânın yaygınlaşması, işgücü piyasalarından insan haklarının korunmasına ve sağlık hizmetlerine kadar uzanan geniş bir etki alanı yaratmakta; bu durum yeni sosyo-ekonomik bağlamın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ancak kamu sektörü bu süreçte yapısal bir ikileme karşı karşıyadır. Devlet, bir yandan vatandaşları algoritmik önyargı, ayrımcılık ve veri ihlalleri gibi olası zararlardan korumakla yükümlüken; diğer yandan kendi idari kapasitesini artırmak amacıyla algoritmik sistemleri yoğun biçimde kullanma eğilimindedir (Kuziemski ve Misuraca, 2020:2)

Seçim süreçlerinde YZ kullanımının en temel etik risklerinden biri algoritmik önyargıdır. YZ sistemleri, eğitildikleri veri setlerindeki yapısal eşitsizlikleri yeniden üretebilmekte veya pekiştirebilmektedir. Bu durum, seçmen kayıt sistemlerinden hedefli kampanya uygulamalarına kadar belirli toplumsal grupların yanlış sınıflandırılmasına veya dışlanmasına yol açabilir. Özellikle etnik, dini veya sosyo-ekonomik ayrışmaların belirgin olduğu Güneydoğu

Asya örnekleri bağlamında, eksik veya hatalı veri kullanımının siyasal temsilde adaletsizlik riskini artırdığı dikkat çekmektedir (Syafhendry vd., 2025:3).

Algoritmik önyargı, yalnızca teknik bir sorun değil, demokratik eşitlik ve adalet açısından kritik bir etik sorundur. Örneğin yüz tanıma temelli seçmen kimlik doğrulama uygulamalarında, veri setlerindeki demografik dengesizlikler nedeniyle kadınlar ve etnik azınlıklar üzerinde daha yüksek hata oranları gözlemlenmiştir (Syafhendry vd., 2025:7). Benzer biçimde sosyal yardım dolandırıcılığını tespit amacıyla kullanılan İngiltere Çalışma ve Emeklilik Bakanlığı YZ sistemi, yaş, engellilik durumu ve medeni hâl gibi değişkenlere dayalı ayrımcı sonuçlar üretmiştir (Keskin, 2025). Bu örnekler, algoritmik önyargının kamusal güven ve demokratik meşruiyet üzerindeki etkilerini göstermektedir.

Büyük veri toplanması ve işlenmesi, kişisel mahremiyet ihlali, veri güvenliği açıkları ve algoritmik ayrımcılık risklerini beraberinde getirmektedir. Özellikle sosyal medya platformlarında kullanıcıların izlenmesi ve veri tabanlarının oluşturulması, bireylerin önceki dijital etkinliklerine dayalı manipülatif içeriklere maruz kalmasına yol açabilmektedir. Cambridge Analytica skandalı, bu riskin somut bir örneğidir ve milyonlarca kullanıcının verisinin rızaları dışında siyasi analizlerde kullanıldığını göstermiştir (Çelik, 2025:121). Benzer şekilde Filipinler ve Endonezya'daki seçim uygulamaları, veri güvenliği ve şeffaflık eksiklikleri nedeniyle etik ve hukuki tartışmaları derinleştirmiştir (Syafhendry vd., 2025:8).

YZ'nın toplumsal önyargıları yeniden üretme potansiyeli, yalnızca cinsiyet ve etnik temsille sınırlı değildir. İşe alım algoritmalarında, sağlık teşhis sistemlerinde veya LGBTI+ bireyleri etkileyen uygulamalarda ortaya çıkan önyargılar, dijital ortamda marjinalleşmeyi derinleştirmektedir (Hoyos ve Marin, 2025:10-11). Ayrıca algoritmik karar süreçlerinin şeffaf olmaması, hukuki sorumluluk ve hesap verebilirlik mekanizmalarını zayıflatmakta; demokratik süreçler açısından ciddi riskler oluşturmaktadır (Amedios, 2025; Lincoln Institute, 2023).

Yapay zekânın uluslararası siyasette kullanımı da etik ve hukuki riskler taşımaktadır. Dezenformasyon üretimi ve yayılımında YZ'nın kullanılması, uluslararası kamuoyunun manipülasyonu riskini artırmakta ve diplomatik dengeler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır (Shikhar ve Teckchandani, 2024:812). Aynı şekilde devletler tarafından gözetim ve kontrol amaçlı kullanımı, mahremiyet ve sivil haklar üzerinde ciddi riskler doğurmaktadır. Çin'in sosyal kredi sistemi veya Myanmar'daki "güvenli şehir" uygulamaları, bu risklerin örneklerindedir (Zidouemba, 2025:5; Shikhar ve Teckchandani, 2024:813).

YZ sistemlerinin sorumsuzca geliştirilmesi ve kullanımı, temel hak ihlalleri, demokratik süreçlerin zayıflaması, servet ve gücün belirli aktörlerde yoğunlaşması ve kitlesel manipülasyon gibi ciddi riskler üretmektedir. Bu nedenle YZ'nın geliştirilmesi ve uygulanması süreçlerinde etik ilkeler, şeffaflık, hesap verebilirlik ve denetim mekanizmaları temel gerekliliklerdir (Etike, 2023:228; Battista ve Mangone, 2025:6-11).

Sonuç olarak, YZ temelli siyasal ve idari uygulamalar, teknik verimlilik sağlayabilse de, etik ve hukuki riskleri göz ardı edilemez. Algoritmik önyargı, veri ihlali, manipülasyon ve şeffaflık eksikliği, demokratik süreçlerin meşruiyetini tehdit etmekte; bu nedenle YZ'nın kamu sektöründe kullanımı güçlü düzenleyici çerçeveler ve normatif denetim mekanizmaları ile sınırlandırılmalıdır (OECD, 2025:16; Syafhendry vd., 2025:9).

5. Sonuç: Dijital Çağda Siyasal Sorumluluk ve Politika İhtiyacı

YZ teknolojilerinin siyasal ve idari süreçlere entegrasyonu, yalnızca teknik bir modernizasyon meselesi değil; demokratik meşruiyet, yönetim kapasitesi ve siyasal sorumluluk anlayışının yeniden tanımlanmasını gerektiren yapısal bir dönüşümdür. Kamu yönetiminde YZ kullanımının meşruiyeti, ancak açık ve ölçülebilir performans kriterleri çerçevesinde insan karar vericilere kıyasla üstünlük gösterdiği durumlarda savunulabilir. Bununla birlikte, kararın toplumsal etkisinin büyüklüğü ve yapay zekânın karar sürecindeki otonomi düzeyi arttıkça daha güçlü denetim, şeffaflık ve kamu katılımı mekanizmalarının tesis edilmesi zorunlu hâle gelmektedir (Pillay, 2025). Aksi durumda teknolojik kapasite artışı, demokratik hesap verebilirliğin aşınmasına yol açabilir.

Seçim süreçlerinde YZ kullanımı, bu dönüşümün en hassas alanını oluşturmaktadır. Algoritmik önyargıların dezavantajlı gruplar üzerinde sistematik eşitsizlik üretme potansiyeli; mikro-hedefleme tekniklerinin siyasal kutuplaşmayı derinleştirme riski ve sosyal medya temelli YZ uygulamalarının dezenformasyonu hızlandırıcı etkisi, demokratik rekabetin eşitliğini tehdit etmektedir. Bölgesel düzenleyici çerçevelerin parçaları ve yetersiz olması, seçim yönetiminde kötüye kullanım riskini artırmakta; bu durum açık, bağlayıcı ve standartlaştırılmış politika rehberlerine duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır (Syafhendry vd., 2025: 9-11).

Güncel tartışmalar, YZ sistemlerinin toplumsal önyargılardan bağımsız olmadığına; aksine mevcut eşitsizlikleri yeniden üretme ve hatta güçlendirme eğiliminde olduğuna işaret etmektedir. YZ kendi başına etik bir özne değildir; dolayısıyla etik sınırlar, onu tasarlayan ve kullanan aktörlerin normatif tercihleriyle belirlenmektedir. Bu durum, algoritmik sistemlerin etik olmayan siyasal karar vericiler tarafından araçsallaştırılması hâlinde demokratik değerler

açısından ciddi riskler doğurabileceğini göstermektedir (Hoyos ve Marin, 2025:12). Bu nedenle yapay zekâyâ yönelik yaklaşımın eleştirel bir perspektifi koruması, karar alma ve tasarım süreçlerinin demokratikleştirilmesi ve farklı toplumsal kesimlerin -sosyal hareketler dâhil- yönetim mekanizmalarına dâhil edilmesi önem taşımaktadır. Aksi takdirde, YZ teknolojileri kamusal yararı artırmak yerine mevcut güç asimetrilerini derinleştirme potansiyeline sahip olacaktır.

Seçim süreçlerinde kullanılan YZ sistemlerinin “kara kutu” niteliği, yalnızca teknik bir şeffaflık sorunu değil; demokratik meşruiyet sorunudur. Seçim sonuçlarını etkileyebilecek algoritmik sistemlerin işleyişinin kamuoyuna açık olmaması, hesap verebilirlik mekanizmalarını zayıflatmakta ve seçimlere duyulan toplumsal güveni aşındırabilmektedir. Özellikle mikro-hedefleme uygulamalarının geniş çaplı kişisel veri kullanımına dayanması, gizlilik ve rıza ilkeleri bakımından ciddi riskler üretmekte; yeterli yasal ve kurumsal denetim bulunmadığında temsil eşitsizliklerini derinleştirebilmektedir (Syafhendry vd., 2025:3).

YZ'nın hatalarını ortadan kaldıran girişimler yapılması büyük bir önem taşımaktadır. Uygun denetim ve güvenilir veri olmadan, YZ hataları yinelenebilir ve özellikle kolluk kuvvetleri veya sosyal hizmetler gibi alanlarda olumsuz sonuçlar doğurabilir. Kusurlu uygulamalar, diğer teknoloji tabanlı çözümlere olan güveni azaltabilir ve hükümete olan güveni zedeleyebilir (Wirtschaftler, 2025).

Kamuoyu araştırmaları da bu normatif gerilimi doğrulamaktadır. 7.600'den fazla Amerikalı katılımcıyla yürütülen deneysel çalışmalar, yurttaşların YZ destekli seçim uygulamalarına temkinli yaklaştığını ve sıkı düzenleme taleplerini desteklediğini göstermektedir (Jungherr vd., 2025:1). Bu bulgu, siyasal aktörlerin rekabetçi teşvikleri ile toplumun düzenleme beklentisi arasında belirgin bir uyumsuzluk bulunduğuna işaret etmektedir. Demokratik meşruiyetin sürdürülebilmesi, bu uyumsuzluğun giderilmesini gerektirmektedir.

YZ destekli popülist stratejiler ise demokratik kurumların meşruiyetini ve toplumsal birliği zayıflatabilecek yeni risk alanları üretmektedir. Sahte videolar, montaj içerikler ve algoritmik olarak güçlendirilen dezenformasyon kampanyaları aracılığıyla post-truth⁹ siyasal ortam derinleşmekte; kamusal tartışma zemininin rasyonel niteliği aşınmaktadır. Algoritmaların kutuplaşmayı besleyen içerikleri önceliklendirmesi, demokratik deliberasyon süreçlerini zayıflatmaktadır. Bu durum, teknik bilgi ve veri kontrolünü elinde bulunduran

9 Gerçeklerin ve nesnel kanıtların, insanların inançlarını veya duygusal tepkilerini şekillendiren siyasi tartışmalarda ikincil hale geldiği bir durumu ifade eder.

“kodlama elitleri” ile dijital platformlara veri sağlayan geniş kullanıcı kitlesi arasında yapısal bir güç asimetrisi yaratmakta; demokratik eşitlik ilkesini zedelemektedir (Gençay ve Katılmış, 2025:671-673).

Yapay zekâya yönelik düzenleme tartışmaları aynı zamanda küresel teknoloji şirketlerinin veri, altyapı ve algoritmik tasarım üzerindeki yoğunlaşmış kontrol kapasitesine ilişkindir. “Kara kutu” niteliği taşıyan sistemler, iç işleyişleri tam olarak anlaşılmasından kamusal karar süreçlerini etkileyebilmekte; kamusal aktörlerin sınırlı teknik kapasitesi ise etkin denetimi zorlaştırmaktadır (Etike, 2023: 228). Bu nedenle şeffaflık, açıklanabilirlik ve algoritmik denetlenebilirlik ilkeleri, yalnızca teknik tercihler değil; demokratik egemenliğin korunmasına yönelik siyasal araçlar olarak değerlendirilmelidir.

Bu çerçevede veri koruma rejimleri merkezi bir rol oynamaktadır. Avrupa Birliği’nde yürürlükte bulunan General Data Protection Regulation (Genel Veri Koruma Yönetmeliği), otomatik karar verme ve profillemeye faaliyetlerine ilişkin kapsamlı yükümlülükler getirerek bireylerin bilgilendirilme, erişim ve itiraz haklarını güçlendirmiştir. GDPR’nin 13. maddesi, veri işleme süreçlerine ilişkin şeffaflık zorunluluğunu açık biçimde düzenlemektedir. Bu yaklaşım, yalnızca veri kalitesini değil; etki değerlendirmelerini, kolektif risk analizlerini ve etik standartlara uyumu esas alan bütüncül bir düzenleme modeline işaret etmektedir (Zidouemba, 2025:4).

Uluslararası güvenlik ve yönetim alanında YZ kullanımı ise hem kapasite artırıcı hem de güç asimetrisini derinleştirici bir potansiyel taşımaktadır. Kriz öngörüsü, kaynak tahsisi ve stratejik analiz gibi alanlarda önemli avantajlar sağlanmakla birlikte, algoritmik sistemlere aşırı bağımlılık demokratik denetimi zayıflatabilir (Shikhar ve Teckchandani, 2024:812). Bu nedenle uluslararası düzeyde geliştirilen yönetim yaklaşımları, yapay zekânın sunduğu faydaları maksimize ederken riskleri minimize etmeyi amaçlayan “insan merkezli” bir paradigma etrafında şekillenmektedir (Etike, 2023:229).

Bu doğrultuda Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından geliştirilen ilkeler, güvenilir YZ vizyonunu güçlü yönetim ve hesap verebilirlik temeline oturtmaktadır (OECD, 2025:10;16). Benzer biçimde Avrupa bağlamında geliştirilen risk temelli yaklaşımın somut örneği olan Yapay Zeka Yasası, yüksek riskli alanlarda bağlayıcı yükümlülükler öngörerek teknolojik yenilik ile temel hakların korunması arasında denge kurmayı hedeflemektedir (Amedios, 2025).

Bununla birlikte yalnızca hukuki düzenlemeler yeterli değildir. Medya okuryazarlığı müdahalelerinin yanlış bilgi ile mücadelede belirli ölçüde etkili olduğu görülmekle birlikte, tek başına yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu

nedenle içerik dağıtım algoritmalarının şeffaflaştırılması, bağımsız denetim mekanizmalarının kurulması, manipülatif kullanımlar için açık sorumluluk rejimlerinin oluşturulması ve karşı-algoritmik araçların geliştirilmesi çok katmanlı bir politika çerçevesinin parçası olmalıdır (Çelik, 2025:123-129).

YZ yönetişiminin başarısı, teknik kapasiteden ziyade bilinçli tasarım ilkeleri, kurumsal hesap verebilirlik ve demokratik normlara bağlılık düzeyiyle belirlenecektir (Rymon, 2025:12). Dijital altyapının güçlendirilmesi, kamu görevlilerinin algoritmik sistemler konusunda kapasite geliştirmesi ve yurttaşların karar süreçlerine dâhil edilmesi, demokratik meşruiyet açısından belirleyici unsurlardır (Keskin, 2025). Çok aktörlü yönetim modeli; yasama organları, teknik uzmanlar ve sivil toplumun bilinçli katılımını gerektirmektedir (Battista ve Mangone, 2025:12).

Sorumlu YZ uygulamalarının teşvik edilebilmesi, etkili yönetim ve kapsamlı düzenleyici çerçevelerin oluşturulmasına bağlıdır. Etik risklerin yönetilmesi, veri gizliliğinin korunması ve adil erişimin sağlanması, ulusal politika tasarımı ile uluslararası iş birliğinin eşgüdümünü gerektirmektedir. Özellikle hızlı teknolojik dönüşüm karşısında düzenleyici çerçevelerin esnek ve uyarlanabilir biçimde geliştirilmesi, sorumlu YZ kullanımının sürdürülebilirliği açısından kritik önemdedir. Bu bağlamda etik rehberlerin oluşturulması, ortak standartların belirlenmesi ve uluslararası düzeyde koordinasyonun güçlendirilmesi, YZ yönetişiminin kurumsallaşmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca önyargının azaltılması, şeffaflığın artırılması ve gizliliğin korunmasına yönelik araştırmaların derinleştirilmesi, normatif zeminin güçlendirilmesi açısından gereklidir (Costa vd., 2024:12).

Kamuoyu desteği olmadan YZ sistemlerine güven inşa etmek zordur. Bu nedenle, sistemlerin kullanımına dair net yönergeler geliştirilmelidir; insanların bir YZ sistemiyle ne zaman etkileşimde bulunduğu veya sistemin kararlarına tabi olduğu açıkça belirtilmeli, bağımsız denetim ve kamu katılımı teşvik edilmelidir. Ayrıca, kullanıcıların istedikleri takdirde teknolojiyi kolayca terk edebilmeleri sağlanmalıdır. Veri erişimi ve tedarik süreçlerini basitleştirmek, çatışmaları gidermek ve insan-yapay zekâ iş birliğinin verimliliğini artırmak da önemlidir. Nihai olarak, hükümetler yapay zekânın dönüştürücü potansiyelinden yararlanmak istiyorlarsa, şeffaflığı önceliklendirmeli, riskleri azaltmalı ve insan karar alma süreçlerinin hayati rolünü korumalıdır (Wirtschaftler, 2025).

Sonuç olarak YZ teknolojileri, siyasal sistemler için hem dönüştürücü fırsatlar hem de derin demokratik riskler barındırmaktadır. Verimlilik artışı ve hizmet inovasyonu gibi kazanımlar dikkate değer olmakla birlikte, düzenleyici çerçevelerin yetersizliği hâlinde mevcut güç asimetrisinin derinleşmesi ve demokratik normların zayıflaması olasıdır (Etiğe, 2023:222, 225, 227). Bu

nedenle dijital çağda siyasal sorumluluk; şeffaflık, hesap verebilirlik, veri egemenliği, algoritmik adalet ve insan merkezlik ilkeleri üzerine inşa edilen bütüncül bir politika mimarisini zorunlu kılmaktadır.

Teknolojik ilerleme ile demokratik değerler arasındaki denge, yalnızca hukuki düzenlemelerle değil; kurumsal kapasite, kamusal bilinç ve uluslararası iş birliğiyle sürdürülebilir hâle gelebilir. Yapay zekânın siyasal alandaki meşruiyeti, onun ne kadar güçlü olduğuyula değil; ne kadar denetlenebilir, açıklanabilir ve insan haklarıyla uyumlu olduğuyula ölçülecektir.

Bu çalışma, YZ destekli siyasal dönüşümü yalnızca teknik veya kurumsal bir değişim olarak değil, aynı zamanda duyguların algoritmik olarak işlenmesi, yönlendirilmesi ve siyasallaştırılması süreci olarak ele almıştır. Dijital platformlarda veri temelli duygu analizi, mikro-hedefleme ve içerik önceliklendirme mekanizmaları aracılığıyla seçmen davranışlarının duygusal boyutunun sistematik biçimde yönetilebilir hâle gelmesi, devletin ve siyasal aktörlerin klasik propaganda tekniklerinden farklı bir müdahale kapasitesi kazanmasına yol açmaktadır. Bu durum, siyasal rekabetin yalnızca fikirler üzerinden değil; korku, öfke, aidiyet ve tehdit algıları üzerinden algoritmik olarak şekillendirildiği yeni bir yönetim modeline işaret etmektedir. Dolayısıyla dijital çağda siyasal sorumluluk, yalnızca veri koruma ve şeffaflık ilkeleriyle sınırlı değildir; aynı zamanda kamusal duygulanımın manipülasyona karşı korunmasını da içeren genişletilmiş bir demokratik etik anlayışını gerektirmektedir.

Kaynakça

- Abdalla, H. B. (2022). A Brief Survey on Big Data: Technologies, Terminologies and Data-Intensive Applications, *Journal of Big Data*, 9, 1-36. <https://doi.org/10.1186/s40537-022-00659-3>
- Ahmed, S. (2014). *The Cultural Politics of Emotion*. Second Edition, Edinburgh University Press. <https://pratiquesdhospitalite.com/wp-content/uploads/2019/03/245435211-sara-ahmed-the-cultural-politics-of-emotion.pdf>
- Akcan, I. (2025, 7 Kasım). Yapay Zekanın Siyasette Uygulanabilirliği Mevcut Teknolojiyle Mümkün Değil, *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/yapay-zekanin-siyasette-uygulanabilirligi-mevcut-teknolojiyle-mumkun-degil/3737401?utm>
- Amedios (Empowering Humanity with AI) (2025). *The Definitive Guide AI in Politics*, <https://www.amedios.org/ai-knowledge/ai-in-politics/?utm>
- Atabekov, A. (2023). Artificial Intelligence in Contemporary Societies: Legal Status and Definition, Implementation in Public Sector across Various Countries. *Social Sciences* 12 (178), 1-21. <https://doi.org/10.3390/socsci12030178>
- Battista, D., & Mangone, E. (2025, March 23). Technological Culture and Politics: Artificial Intelligence as the New Frontier of Political Communication, *Societies* 15(4), 1-15. <https://doi.org/10.3390/soc15040075>
- Costa, C.J.; Aparicio, M.; Aparicio, S.; & Aparicio, J.T. (2024). The Democratization of Artificial Intelligence: Theoretical Framework. *Applied Science*. 14, 8236, 1-24. <https://doi.org/10.3390/app14188236>
- Çelik, N. (2025). Algı Yönetimi ve Yapay Zekâ: Medya Manipülasyonunda Yeni Döneme Dair Teorik Bir Analiz, *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (41), 117-136. <https://doi.org/10.54600/igdirsosbilder.1637527>
- Demirci, M. (2025). Yapay Zekânın Demokrasiye Yönelik Etkisinin İncelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 27(50), 1550-1574. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.1589894>
- Dennison, J. (2023). Emotions: Functions and Significance for Attitudes, Behaviour, and Communication, *Migration Studies*, 12 (1), 1-20. <https://doi.org/10.1093/migration/mnad018>
- Etike, Ş. (2023). Yapay Zekâyı İnsan ve Kamusal Yarar İçin Çalıştırmak: ABD ve AB Politika Belgelerinin Önerileri. *Memleket Siyaset Yönetim*, 18(39), 220-249. <https://doi.org/10.56524/msydergi.1301819>
- Gençay, Y., & Katılmış, C. (2025). Yapay Zekâ Çağında Popülizmin Yükselişi: Dijital Algoritmalar ve Siyasal Manipülasyon. *İmgelem*. Yeni Medya Çalışmaları Özel Sayısı, 649-684. <https://doi.org/10.53791/imgelem.1716179>
- Gençay, Y. (2025a). Yapay Zekâ Çağında Siyasal İktidarın Dönüşümü: Dijital Otoriteryanizm ve E-Demokrasi Bağlamında Bir İnceleme. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(30), 1080–1109.

- Gençay, Y. (2025b). Yapay Zekâ ve Siyaset: Dijital Çağda Siyasal Dönüşüm. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (INIJOSS), 14(2), 569-594. <https://doi.org/10.54282/inijoss.1667772>
- Green, B. (2021, September 10). The Flaws of Policies Requiring Human Oversight of Government Algorithms, *Human-Computer Interaction, Computer Law & Security Review*. 45, 1-22. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2109.05067>
- Hoyos, C. V. & Marín, W. O. C. (2025, August 27). The Use of Artificial Intelligence in Political Decision-Making, *Philosophies*, 10(5), 95, 1-44. <https://doi.org/10.3390/philosophies10050095>
- Işık, E., & Ekiz, A. (2023, 1 Aralık). AK Parti'den "Yapay Zekanın Etki Boyutu" Çalışması, *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/politika/ak-partiden-yapay-zekanin-etki-boyutu-calismasi/3070186?utm>
- Jungherr, A., Rauchfleisch, A., & Wuttke, A. (2025, May 19). Artificial Intelligence in Election Campaigns: Perceptions, Penalties, and Implications, *Computers and Society*, <https://doi.org/10.48550/arXiv.2408.12613>
- Keskin, G. (2025, May 28). The Political Implications of AI in Public Administration, Titan, Risk Analysis & Insights, News, *Atlas Institute for International Affairs*, <https://atlasinstitute.org/the-political-implications-of-ai-in-public-administration/?utm>
- Kihara, L. (2025, September 11). In AI-Simulated Fed Meeting, Political Pressure Polarises Board, *Reuters*, <https://www.reuters.com/world/us/ai-simulated-fed-meeting-political-pressure-polarises-board-2025-09-11/?utm>
- Kuziemski, M., & Misuraca, G. (2020). AI Governance in the Public Sector: Three Tales From the Frontiers of Automated Decision-Making in *Democratic Settings, Telecommunications Policy*, 44(6), 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2020.101976>
- Lincoln Institute (2023, June 22). Artificial Intelligence's Impact on American Politics _ *Lincoln Institute*, <https://www.lincolninstitute.org/artificial-intelligences-impact-on-american-politics/?utm>
- Meaker, M. (2023, October 3). Slovakia's Election Deepfakes Show Ai is A Danger to Democracy, *Wired*, <https://www.wired.com/story/slovakias-election-deepfakes-show-ai-is-a-danger-to-democracy/?utm>
- Milmo, D. (2025, December 4). Chatbots Can Sway Political Opinions But Are 'Substantially' Inaccurate, Study Finds, *Support the Guardian*, <https://www.theguardian.com/technology/2025/dec/04/chatbots-sway-political-opinions-substantially-inaccurate-study?utm>
- OECD (2025), *Governing with Artificial Intelligence: The State of Play and Way Forward in Core Government Functions*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/795de142-en>.

- Oosterwijk, P., Pirkovski, M., & Zielman, B. (2022). Understanding Algorithms, (E. B. Rotterdam et al. (Ed.). in *Advanced Digital Auditing Theory and Practice of Auditing Complex Information Systems and Technologies* (pp.89-120) Switzerland: Springer, <https://doi.org/10.1007/978-3-031-11089-4>
- Parinandi, S., Crosson J., Peterson, K., & Nadarevic, S. (2024). Investigating the Politics and Content of US State Artificial Intelligence Legislation. *Business and Politics*. 26(2), 240-262. <https://doi.org/10.1017/bap.2023.40>
- Pillay, T. (2024). The World's First AI-Powered Minister Tests the Future of Government, *Time*, <https://time.com/7324934/albania-ai-minister-diella/?utm>
- Reis, J., Santo, P., & Melão, N. (2020). Artificial Intelligence Research and Its Contributions to the European Union's Political Governance: Comparative Study Between Member States, *Socia Sciences*, 9 (11), 1-27. <https://doi.org/10.3390/socsci9110207>
- Rymon, Y. (2025, February). Of the People, by the Algorithm: How AI Transforms Democratic Representation, *Computers and Society*. pp.1-13. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2508.19036>
- Shikhar., & Teckchandani, J. (2024). AI in International Politics, *Ijrasnet Journal For Research in Applied Science and Engineering Technology*, 12 (3), 810-815. <https://doi.org/10.22214/ijrasnet.2024.58934>
- Syafhendry, S., Ganaie N.A., & Yama, A. (2025). Smart Elections or Rigged Algorithms: The Rise of Artificial Intelligence In Electoral Governance in Southeast Asia. *Frontiers Political Science*, pp. 1-14. <https://doi.org/10.3389/fpos.2025.1672310>
- Wirtschafter, V. (2025, January 16). For AI to Make Government Work Better, Reduce Risk And Increase Transparency, *Brookings*, <https://www.brookings.edu/articles/for-ai-to-make-government-work-better-reduce-risk-and-increase-transparency/?utm>
- Wuttke, A., Rauchfleisch, A., & Jungherr, A. (2025, May 2). Artificial Intelligence in Government: Why People Feel They Lose Control, *Computers and Society*, pp.1-39. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2505.01085>
- Zidouemba, M. T. (2025). Governance And Artificial Intelligence: The Use of Artificial Intelligence in Democracy and its Impacts on the Rights to Participation, *Discover Artificial Intelligence*, 5 (12), 1-11. <https://doi.org/10.1007/s44163-025-00229-5>